10 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի Ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ
ارمنيجه سورهانتاك غزته سى
صاحب امتياز د. جيوەلك
باب عالی جادەسی نومرو ٢٠

DIRECTION DU JOURNAL ARMÊNIEN
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTNOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ ձեռագրութեան ուղղուած ո և է գրութիւն
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը սկսին ամէն ամսոյ 10ին, 20ին և 30ին

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ֆրք. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
Արշալոյսին

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԱՂՔԱՏԸ

Աղքատին օգնելը լոկ բարեգործութիւն մը չէ այլեւ պարտաւորութիւն մը։ Մարդասիրական զգացումի թէ պարտաւորութեան կատարման հաճոյքը եղած ըլլայ այն, հաւասարապէս լաւ է, բայց լաւագոյն կ'ըլլար աղքատութեան պատճառները կարելի եղածին չափ բառնալ։

Կան շատ աղքատութիւններ որոնք արկածներէ, փորձանքներէ և բնական ուրիշ անխուսափելի պարագաներէ յառաջ եկած են, որոնց ենթակայ կրնայ ըլլալ մարդս, որչափ ալ զգուշաւոր և նախատեսող ըլլայ։ Բայց երբ կը տեսնուի թէ ամէն տեղ գոյութիւն ունեցող աղքատութեան մը միայն մէկ փոքրիկ մասը այդ կարգէն ըլլալով, անոր մեծագոյն մասը անխոհեմութեան, յաւակնոտութեան, յամառութեան, չափազանցութեան, և մինչեւ իսկ ցոփութեան արդիւնքն է, խնդրին բնութիւնը բոլորովին կը տարբերի, թէեւ այդ տարբերութիւնը երբեք չի կրնար ազդել օգնութեան գործին վրայ։

Մարդ պարտաւոր է օգնելու աղքատին, որովհետեւ աղքատ է այն, և ոչ թէ անոր համար որ այդ աղքատութիւնը այսինչ պատճառէն առաջ եկած է։

Աղքատին նիւթական աղքատութեան պատճառները հարցաքննելով, անոր համար օգնելու որոշում տալն ալ, հարցաքննողին բարոյական աղքատութենէն ուրիշ բան մը չենթադրեր։ Այդ հոգածութիւնը, աղքատութենէ առաջ պէտք է և ոչ թէ ետքը, կամ ինչ որ մարդասիրականը պէտք ըլլար առաջ, մարդատեցութիւնը կ'ըլլայ ետքը, որ մոլութեանց ամենէն գէշն է։ Բայց ուրիշ բան է աղքատին օգնելէ ետքը անոր աղքատութեան պատճառները փնտռելը։ Ոչ թէ աղքատը մերժելու, այլ աղքատութիւնը դարմանելու հիմնական միջոցն է այն, կամ թէ հիւանդ ըլլալէ առաջ հիւանդութեան պատճառներէն խուսափելու ուսումը՝ որ առողջապահութիւն կը կոչուի։

«Աղքատը եթէ աղքատ է, յանցանքը իրն է», կ'ըսէ Անգլիացին։ Որչափ կոշտ և անգութ բացատրութիւն մը պիտի համարուէր այս, եթէ ընդհանրական մարդասիրական բարձր և խորին նշանակութիւն մը չունենար։

Ազգի մը և ժողովուրդի մը նկարագիրը, իր ստորին դասակարգէն չի դատուիր։ Միջին և բարձրագոյն դասակարգն է միայն անոր ճշմարիտ կացութեան և բարոյականին ջերմաչափը, և պակաս եղած չեն անուրանալի ապացոյցներ, որոնք կը հաստատեն թէ Եւրոպայի մէջ ուրիշ ժողովուրդներէ և ազգերէ եթէ ոչ աւելի, գոնէ ամենէն գթասիրտին հաւասար է այն Անգլիացին որ թէեւ «աղքատը եթէ աղքատ է յանցանքը իրն է» կը գոչէ, սակայն ամէն տարի միլիոններ կը սպառէ աղքատը սփոփելու, պատսպարաններ և կերակուր հայթայթելու համար, աղքատներու տուրք (poor law) կը վճարէ. անկէ զատ, այդ տուրքը վճարելէ ետքը, մուրացկանութիւնը չքաջալերելու համար եթէ մասնաւոր օգնութիւններ տալ չուզէ ալ, խիստ շատերը կը գտնուին, որոնք «արուեստակեալ մուրացիկներու» օգնութիւն տալած տեղն մեր աւանդական 10 փարան չէ որ կուտան, այլ ձեռքերնին գրպաննին խոթած տունննին անոր ինչ որ պատահին, մէկ քանի շիլին ալ։ Միթէ աշխարհի չորս կողմը և օտար երկիրներու մէջ պատահած բնական արկածներուն և փորձանքներուն օգնութեան մէջ, այդ «Մարդատեաց» Անգլիացիները կարեւոր տեղ մը չեն գրաւեր։

Արուեստական մուրացկանութիւն ըսինք։ Բացատրենք թէ ինչ է ատիկա, ոչ թէ հետաքրքրութիւն մը յագեցնելու, այլ օգտուելու համար։

Աղքատներու համար պատսպարաններ, սեղաններ և գործարաններ հաստատուելէ ետքը, փողոցի մուրացկանութիւնը արգիլուած էր։ Սակայն և այնպէս կան շատեր որ անգամ կանոններու հակակիր, և թափառիկ ու անկանոն կեանքի հակամէտ ըլլալով մեծ ախորժ մը կը զգան, ցորեկները մուրացիկ, և գիշերներն ալ բացօթեայ կամրջային կեանքին։ Եւ որովհետեւ անոնք քաջածանօթ այրեր կամ կիներ են, ու ապրուստնին ալ իրենք կրնան ճարել առանց օրէնքին արգիլած կերպովը մուրացկանութեան արհեստը վարելու, կրնան գտնել այնպիսի ապրուստի միջոցներ, որոնց մէջ է նաեւ ձեռքերնին աւել մը առնելով, փողոցի գլուխներուն դէմէ դէմ անցնելիք կարճ սալայատակներ աւլել, անձրեւոտ օրերը այն տեղերէն անցնող ճենթլմեններուն և տիկիններուն կօշիկները ցեխէն ազատելու պատրուակով։ և այդ պարոններուն և տիկիններուն մէջ կը գտնուին անշուշտ անանկներ ալ, որոնք գիտնալով թէ անոնք արուեստակեալ մուրացկանութեան ախտէն բռնուած բարոյական հիւանդներ են, և այդ հիւանդութիւնը բուժելու կարող բժշկութիւնը տակաւին չէ կրցած ստեղծուիլ, միշտ քանի մը բէննի կամ շիլին կ'ունենան անոնց տալու, որ գինետանին սեղանին վրայ տեղաւորեն իրիկունը։

Բան մը կայ որ շատ ճշմարիտ է։ Անգլիացիներու բարձր և միջին դասակարգերը, որչափ որ խղճամիտ, օրինասէր, պարկեշտ, կարգապահ, անկեղծ, հաշիւներն գիտցող, ազգային ցոյցերու չափազանցութիւնէն չախորժող, և օրինակելի կերպով ընտանեսէր են, անոնց ստորին դասը, ստորնութեան աշխարհին մէջ երեւ ճերմակցնելիք շատ անգամներ կը ներկայացնէ. բայց ինչպէս ըսինք, ժողովուրդի մը կամ ազգի մը ստորին դասակարգը անոր նկարագրին օրինակ բանելը սխալ դատողութեան գործ է, և մէկը որ ազգի մը կամ ժողովուրդի մը ճշմարիտ բարոյականին մակարդակը ճանչնալ և մանաւանդ իր ճանչցածը ուրիշներուն ալ քարոզել կ'ուզէ իրեւ խրատ, աւելի լաւ է որ անոր միջին և բարձր դասակարգերուն մէջ ժամանակ անցընէ, և զանոնք խորապէս և կատարեալ խղճի մտօք ուսումնասիրէ։

Աղքատին օգնելը լաւ, բայց աղքատութեան պատճառները բառնալը լաւագոյն է ըսինք. և այս խօսքը անոնց համար էր, որոնք աղքատ ըլլալու անխուսափելի պարագաներուն տակ չըլլալով, զանազան անխոհեմութիւններով և կեանքը չարաչար գործածելով աղքատ եղած են։

Գործնական Անգլիացիին «Աղքատը եթէ աղքատ է, յանցանքը իրն է» ըսածը այս է. թէեւ այս վճռը, իրեն՝ աղքատներու օգնելը արգիլած չէ երբեք, և անոր ամէն պակասութիւններովը մէկտեղ, բաղձալի էր որ ուրիշ ամէնքն ալ անոր չափ միայն պակաս մարդասէրներ ըլլային, կամ թէ անկէ աւելի անտարբեր չըլլային։

Մեր տեսած բազմաթիւ ցաւալի օրինակներէն մէկ սա միայն յիշենք, որ իր տեսակին մէջ անսովոր և բացառիկ բան մը չէ։

Շատ մօտէն յարաբերութիւն ունեցանք անանկ մէկուն հետ, որ իր գիւղին համեմատութեամբ բարեկեցիկ կեանք մը վայելած էր, իր ծերութեան հասակին մէջ փողոցները, սրճարանները և գինետուները, ձիւնին և փուքին դողալով, սարսռալով եւ տարապայման կերպով նեղուելով, սիկառի թուղթ և լուցկի կը ծախէր, ոչ թէ իր ծախածին պայմանագրեալ սահմանափակ շահովը ապրելու, այլ մուրացկանութեան քօղարկուած տեսակը եղող ձեւով մը՝ բարեսիրտներու թութենէն օգուտ քաղելու համար. որովհետեւ սիկառի թուղթ և լուցկի գնողները կա՛մ անոնց արժէքին կրկինը կը վճարէին, կամ գնածնին դարձեալ տուփին մէջ իր տեղը կը վերադարձնէին փոխարէնը վճարելէ ետքը։

Ասիկա գթութեան ազնիւ ձեւն էր, որ թէ գթացողին պատիւ կը բերէր, և թէ այդ աղքատ մարդը՝ բացարձակ մուրացկանութեան ստորնութենէն կ'ազատէր. մանաւանդ որ գթացողներն ալ անոր անձը, և վայելած անցեալ կեանքը շատ լաւ գիտէին և կը յիշէին։

Այս տողերը գրողը այդ անցեալ կեանքին վրայ տեղեկութիւն չունէր. բայց պարագայ մը պիտի գար որ գաղտնիքը երեւան հանէր։

Օր մը ընտանեկան հաւաքոյթի մը մէջ կը գտնուէինք. այս աղքատ ծերունին ալ ներկայ էր. և որովհետեւ բնականէն զուարճախօս մէկն էր, հակառակ իր տխուր կացութեան, կը շաղակրատէր և հաճոյալի ժամանց մը կը պարգեւէր, իր կերածին եւ խմածին տեսակ մը փոխարինութիւն ըրած ըլլալու գոհունակութիւնով։

Գործին հետաքրքրական կողմը հոս է որ երեւան կ'ելլէ։

«Հը՛հ, հիմա խել մը ~ւններ երեւան ելեր են, որոնք մէկ քանի հազարական ոսկի ունենալու համար, կը կարծեն թէ այդ փառաւոր անունին արժանի եղած են. մեզ իրենց որ չահածնին վայելելու հաճոյքը չեն զգար, եւ միայն ուրիշներու համար կ'աշխատին՝ ոսկիները իրարու վրայ դիզելով, որպէս զի այդ ուրիշները օր մը կերուխումի եւ տեսակ տեսակ զբօսանքներու մէջ վատնեն զանոնք, առանց լաւ բառ մը իսկ ըսելու անոնց յիշատակին համար։ Աղայութիւնը մեր օրն էր. շատ լաւ կը վաստկէինք, եւ վաստկածնիս ալ լիովին վայելելով կ'ուտէինք։ Այն ինչ հռչակաւոր գինետունը ձեզի ծանօթ է. պարտէզին մէջ գեղեցիկ աւազան մըն ալ կար, որուն փլատակները միայն կանգուն կը մնան սակայն։ Մէկ քանի ընկերներ կը հաւաքէի գլուխս, աւազանին մէջ գինի ցայտեցնելով, բոլոր ներկաներուն ասոնցմէ գինի հրամցնել կուտայի այդ աւազանէն, եւ նուագածուները դիմացս նստեցնելով դրամ կը տեղայի անոնց վրայ։ Բայց ես գործս գիտցող մարդ էի. անանկ ուրիշներուն պէս ետեւ առջեւ չխորհելով խենդ ու խելառ վարմունքի մէջ չէի գտնուեր. ուստի նուագածուներուն վրայ տեղացուցած դրամս ալ ոսկիները անգլին չէր անցներ. այսինքն ընդամէնը քանի մը հարիւր դահեկան միայն։ Հիմա ո՞ւր է այն աղայութիւնները։ Կը հասկնա՞ք թէ ի՛նչ խղճալի վիճակներու հասած ենք. և ո՞ւր են հիմա այն երանելի գինետանները ալ»։

Եւ սակայն այս ~ւն մուրալու բռտիպուելէն ետքը, այն հիմակուան մէկ քանի հազարնոց աղաներու չնորհիւը, անկեալներու իրրեւ վերջին ապաստանարան ծառայող Ս. Փրկչի Հիւանդանոցին մէջ կ'աւանդէր իր հոգին, օրհնելով զանոնք որ իր հասկցած եղանակով աղաներ չեն եղած յարմար ժամանակին։

Անշուշտ ուրիշներ ալ կրնան ձեւով տարբեր բայց բնութեամբ նմանօրինակ պատմութիւններ յիշել։

Աղքատութիւնը շատ ցաւալի բան է. բայց կամաւոր եւ անխոհեմութեանց հետեւանքը եղող աղքատութիւնը անկէ շա՜տ աւելի ցաւալի է, մանաւանդ անոր համար որ այս վերջինին թիւը, առաջինէն անհամեմատ կերպով աւելի ստուար է ամէն երկրի մէջ։

Ասոր հետ մէկտեղ, գթութեան գործին մեծ անարգանք մը պիտի ըլլար, եթէ ակամայ կամ կամաւոր աղքատին միջեւ խտրութիւն մը դրուէր։ Աղքատութիւնը միշտ միեւնոյն աղքատութիւնն է, ակամայ թէ կամաւոր պատճառներէ առաջ եկած ըլլայ. եւ ուր որ աղքատ մը կայ, հոն ներկայ պէտք է գտնուի նաեւ գթասիրտը, որ իր հոգիին փրկութեանը հաճոյքը վայելէ, իրեն եւ իրեններուն համար աշխատելէ զատ, կարօտին համար ալ աշխատելով։

ԼԻՈՆՔԷ

ԳԱՐՆԱՆ ԵՐԳԵՐ

Ա

Այս իրիկուն, մինչ վերջալոյսի հոգեվար արեւը, իր մարմրուն ցոլքերուն հետ մեզի կը ղրկէ իր վերջին համբոյրները, ու տատկաւ կ'անյայտանայ սա դիմացի լեռներուն ետեւէն — այնտեղ փռուած հսկայ գերեզմանին մէջ թաղուելու — եկո՛ւր երթանք միասին, ա՛յ աղուոր, ծովափը երթանք, լուսինին չինած արծաթէ կամուրջը դիտելու։

Այդ այն պահն է, երբ մահերգակ բուեռու թափօրը, դուրս գալով գերեզմանատան որջերէն, կ'երթայ մեր գիւղին բնակչութիւնները ահ ու սարսափի մատնելու, գիշային «վո՜ւ... վո՜ւ...»ներով, մահուան հրաւէրներ կարդալու տանիքներուն վրայէն։

Ո՛հ, մի՛ գեղեւիր. վազէ՛ փախչինք բուեռու կառուցներէն. անոնք, մեռելական ողբերու երգիչներն են, մինչ ես կ'ուզեմ ձայնակից ընել զքեզ Գարնան Երգերուն։ Արցունքներուդ անդադար ոռոգումէն, ա՛լ հերիք, որքան թոշնեցան երիտասարդութեանդ ամենէն առոյգ ծաղիկները. քալէ, փախչինք արհաւիրքի այս դիրքուկ ճամբաներէն։ Անդին, վարդի թերթերով հիւսուած արահետներ կան, ու դուն անոնց մէջ կը վազես։

Բ

Եկո՛ւր երթանք ծովափը, ուր լուսինը մեզի համար կը չինէ արծաթէ կամուրջ մը յարաչարժ։ Թափէ՛ մազերդ ուսդ ի վար. հո՛գդ կ'ընես եթէ այս գիշեր, պարիկներն ու յաւերժահարսերը նախանձելով անուշ աչքերուդ — աչքե՞ր, չէ՛, մանրանկար պատկերները կապոյտ ծովուն — պիտի պահեն իրենց երեսը սա դիմացի պուրակներուն մէջ։

Ու մանաւանդ, թափէ՛, ջուրերուն մէջ կեանքիդ բոլոր սիրտմաշուք հոգերը. վարդը եղիր մեր կուրծքերուն, և երբ անգութ մատներ գան փեթռելու թերթիկներդ, անտանելի ցաւերուն զսլարումները տալով մարմինիդ, դո՛ւն, սիրունիկս, կրկին վառ պահէ դէմքդ, ու արհամարհանքի ժպիտովը վեսօրէն նայէ բոլոր թերթառիչներուդ և գեղեցկութեանդ նախանձորդներուն վրայ։

Նայէ՛ հեռ մը կապոյտ ծովուն, չե՞ս տեսներ թէ քանիներ կը կտրատեն ու կը պղծեն անոր լուրթ թուիչը. բայց ան, նոյնն է միշտ անբիծ, միապաղաղ և անխոցելի։ Ովկէանոսային էն հսկայ շոգենաւերէն մինչեւ յետին մակոյկը ամէն ժամ կը պատռտեն անոր կուրծքը, վրդովելով իր կուսական երազները, մինչ ան յուլօրէն կը քնանայ ափունքներուն չինած հեշտ անկողինին մէջ։

Բայց այդ բոլորը վայրկեանի մը համար է լոկ. որովհետեւ ամենէն խոչոր պատառուածքներուն թողած փրփուրէ սպիներն անգամ տակաւ կ'անյայտանան, ու ալիքներուն այն բողոքարկու խմբակը, որ մինչեւ ծովեզրը կ'երթայ, իր կատաղութեան փրփուրը թքնելու հոն, կրկին կը դառնայ անհունութեան ծոցին մէջ, հոն անհետ ըլլալու համար։

Ո՛հ, դո՛ւն ալ, ա՛յ անուշիկս, ինչո՞ւ չըլլաս ծովուն պէս, քու սիրտդ՝ անորինին պէս անայլայլ, ու զերծ ճղճիմ հոգերէ, քու ցաւերդ՝ անորինին պէս բոպէական, և քու դէմքդ՝ անորինին պէս յար և ժպտուն ու չնորհալի. ըսէ՛, ինչո՞ւ չըլլաս։

ԼԵՒՈՆ ՔԻՐԻՇՃԵԱՆ

ԽԵԼՕՔ ԽՕՍՔԵՐ

Մեր խօսելուկներուն մէջ երբեմն անանկ բացատրութիւններ ունինք, որոնք մեր խորհելակերպին վրայ այնչափ լաւ գաղափար չեն տար։

Ասով ըսել չեմ ուզեր թէ մարդիկ իրենց խօսակցութեան մէջ յաճախ բաւական խոշոր ապուշութիւններ կ'ըսեն։

Քաւ լիցի, ինծի չէ մնացեր ժամանակակիցներուս վրայ գէշ բան մը խորհիլ, սա պարզ պատճառով որ ես ալ իմ ժամանակակիցներուս ժամանակակիցն եմ։

Բայց, չեմ կարծեր թէ որ ասիկա արգելք մը ըլլայ հոս գրի առնելու մէկ քանի հատը այն խելօք խօսքերէն, զորս ամէն օր կը կրկնենք, պիտի կրկնէք, պիտի կրկնեն, մինչեւ այն երանելի օրը, ուր կարենանք մեր լեզուին ըսել տալ բոլոր այն խօսքերը, որոնք տրամաբանութեան կնիքը կրեն։

Ճամբան, բարեկամի մը հետ քիթ քիթի կուգաք և ձեր խօսակցութեան անխուսափելի յառաջաբանը կ'ըլլայ.

—Բարեւ։

—Աստուծու բարին։

—Ի՞նչպէս ես։

—Աղէկ. դո՞ւք ինչպէս էք։

—Շնորհակալ եմ, աղէ՛կ։

Առանց այս պաղ-զուակ dialogueին խօսիլ անկարելի է։

Եւ զարմանալին հոն է որ մինչեւ այսօր չէ պատահած մէկը, որ «Ի՞նչպէս էք» հարցումին, «Շատ գէշ եմ» պատասխանէ։

Լեզուները այնչափ վարժուած են առաջին բանաձեւին, որ մարդ եթէ նոյն իսկ հիւանդ ըլլայ, անկուտի ըլլայ, մէկ խօսքով աղէկութեան վիճակէն հազար մղոն հեռու ալ գտնուի, դարձեալ երբ որպիսութիւնը հարցուի, «Աղէկ եմ» կը պատասխանէ։

Բարեկամէդ բաժնուած ժամանակդ ալ, ուրիշ ոչ նուազ խելօք խօսք մը առաջինին կը յաջորդէ։

—Յարգանքներս տիկինին, Վերժինէին աչուկներէն պա՛գ.— իբր թէ տուն երթալնուդ պէս ձեր առաջին գործը պիտի ըլլայ՝ բարեկամին յարգանքները տիկինին մատուցանել և Վերժինին աչքերէն համբուրել։

Տեսա՞ծ էք երբեք մարդ մը որ իրիկունը տիկինը դիմացը նստեցնէ և սկսի թըւել.

—Այսօր Թորոսեանը քեզի յարգանքները մատոյց. Մարկոսեանը բարեւ ըրաւ, Սամսոնեանը խաթըրնիդ կը հարցնէ, ելն.։

Եւ զաւակը կանչելով՝ սկսի համբուրել.

—Աս՝ Թորոսեանին համար, աս՝ Մարկոսեանին համար, աս՝ Սամսոնեանին համար։

Գիտնալով հանդերձ թէ երբեք մեր բարեկամը այնչափ անմիտ չպիտի ըլլայ, դարձեալ սակայն մենք մեր անմտութեան մէջ չենք թերանար։

Խնդիր մը կը բացատրենք և մեր բացատրութեան հասկցուած ըլլալուն անվստահ, երկու խօսքը մէյ մը կը հարցնենք.

—Հասկցա՞ր, ինչ որ կը նշանակէ. «Գիտեմ որ ձեր գլուխը քիչ մը հաստ է. արդեօք ըսածներս կրնա՞ք կոր հասկնալ։»

Իսկ եթէ քիչ մը աւելի կենցաղագիտութիւն կը փնտռենք, կը հարցնենք.

—Կրցա՞յ հասկցնել, ինչ որ կը նշանակէ. «Քիչ մը ապուշ ըլլալուս պատճառով, չեմ կրնար ըսածներս աղէկ մը հասկցնել. արդեօք խօսքերէս իմաստ մը ելա՞ւ։»

Հարբուխ ըլլալով՝ չորս հինգ անգամ իրարու վրայ կը փռնգտանք, և իւրաքանչիւր անգամուն դիմացիններդ կը կրկնէ «Խեր ըլլայ», առանց մտածելու թէ «խեր ըլլալը» ինչ յարաբերութիւն ունի փռնգտալու հետ։

Ինչ ըլլա՛յ։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ փանգտացիք։

... «Անթրը նու» անխուսափելի բանաձեւով աւելի կամ նուազ կարեւոր գաղտնիք մը կը վստահիք մէկուն, առաջուընէ շատ աղէկ գիտնալով հանդերձ թէ այդ entre nous՝ երկու ժամ ետքը entre tous պիտի ըլլայ, բնականաբար աւելի երկարելով, աւելի ճոխանալով, աւելի մանրամասնուելով ամէն անոնց կողմէ, որոնք պարտք կը համարին իրենց յանձնուած պարզ պատմութիւն մը՝ Մոնթէբէնի պատմութիւններուն նմանցնել, և թերեւս օր մը ետքը այդ գաղտնիքը բոլորովին ուրիշ մէկու մը կողմէ՝ միշտ «Խօսքը մէջերնիս» բանաձեւով դարձեալ ձեզի պիտի վերադարձուի։

... «Սան մը վանթէ...»։ Պարծենկոտներուն բերնին ծամոնը։ Այս մարդիկը սարօրինակ միջոցը գտած են առանց պարծենալու... պարծենալու։

Երբ ինքզինքնիդ գովելու առիթը ներկայանայ, ա՛լ կը սկսին իրենց տաղանդները, յատկութիւնները, սիրային յաղթանակները թուել, սակայն պէտք է գիտնալ թէ բոլոր ասոնցմով դարձեալ պարծենցած չեն ըլլար, քանի որ պարծենալու սկսելնէն առաջ կ'ըսեն թէ իրենց բոլոր ըսելիքները... պարծենալու համար չեն։

...Քանի մը հոգի ատանակներու վրայ կը խօսին, և քանի խօսքը այդ հեզ կենդանիի վրայ դառնայ, պարտ անձին կը համարին չեշտել. «Անթրը նու», այսինքն թէ «Ձեր վրայ չեմ խօսիր, այլ ատանակին վրայ», իբր թէ իրենց ատանակութիւնը կամ ոչ-ատանակութիւնը խնդրի առարկայ ըլլար։

Եւ այսպէս խօսիլը քաղաքավարութիւն կը նկատուի և ասոր կ'ըսեն «յարգալից խօսակցութիւն»...

...Բիչ մը երկդիմի խօսք մը պիտի ըսէք կամ անախորժ ու ոչ-բանաստեղծական առարկայի մը անունը պիտի տաք, և եթէ կ'ուզէք որ ըսելիքնիդ աղեղ չհնչէ, առաջուընէ՝ «Անթրը նու» մը կը մոլտաք և ետքէն ամենայն վստահութեամբ կ'ըսէք այդ աղեղ բառը, որ ա՛լ աղեղ ըլլալէ կը դադրի։

Ահա՛ զոյգ մը բառ որ կացութիւնը կը փրկէ և ձեզ քաղաքավար կը ճանչցնէ, առանց որու անկիրթ մը պիտի համարուէիք թերեւս։

...Նէբլուսբէ՛լ։

Աշխարհիս ամենէն աննման և ամենէն հրաշալի բառը, որ շատ անգամ մարդս փառաւոր ծեծերէ կ'ազատէ։

Օրհնեա՛լ ըլլայ յիշատակը այս փրկարար բառին գիւտը ընողին, որուն արձանը պէտք է ամէն կողմ կանգնել և որ մարդկութեան ըրած է անփոխարինելի ծառայութիւն մը։

Կրնամ հիմա ձեզի ըսել. «Ապուշ էք, տխմար էք, ատանակ էք, ցաւագար էք» ևն. և երբ բոլոր այդ մեծարանքներուս վրայ «Նէբլուսբէ՛լ» մը աւելցնեմ, բոլոր ըսածներս կը ներուին և չըսուածի պէս կ'ըլլան։ Ո՛վ հրաշագործ բառ։

Մարդուն մէկը ձեր ոտքին կօշիկին վրայ կը կոխէ, անանկ մը որ նոյն պահուն երկու սպասակ իջեցնելու անզուսպ փափաք մը կը զգաք։ Բայց, մարդը ըլլալիքը նախագուշակելով՝ զղջացած դէմքով մը «Բարտօ՛ն» կ'ըսէ, որուն վրայ կամայ ակամայ դէմքի ահաւելի ծամածռութիւնով մը միայն կը գոհանաք։

Պատուհանի մը տակէն անցած ատեննիդ յանկարծ պաղ ջուրի տաշ մը կ'ընէք, և մինչդեռ դուքբորբոքած ու թափուած ջուրին տեսակին վրայ հազար ու մէկ ոչ ախորժելի ենթադրութիւններ ընելով՝ կը պատրաստուիք բերաննիդ բանալ, պատուհանէն սիրուն կին մը ամենասիրուն «Բարտօ՛ն»ով մը՝ ձեր չբացուած բերնին բացուելուն տեղի չի տար։

Երկինքի լուսաւորները դիտելով, տիեզերքին անհունութեան վրայ խորհելով և իմաստասիրութեան փիլիսոփայութեան վրայ իմաստասիրելով քալած ատեննիդ, ամենայն հաւկուրութեամբ չքեղ տիկինի մը չքեղ շրջազգեստին փէշերուն վրայ կը կոխէք, և հակառակ ձեր ոտքերուն դէմքերնէդ բաւական հեռու գտնուելուն, բանջարի պէս կը կարմրիք։

Տիկինը աչուըները խոշոր մը բացած կը նայի, և նոյն պահուն ձեր խելապատակէն կ'անցնին բառարանին բոլոր բառերն, ու կանգ կ'առնէք «ներողութիւն» բառին վրայ։

Բառ մը կը կակազէք և այս մոգական բառին ազդեցութիւնով՝ տիկինը ճամբան կը շարունակէ, անշուշտ դարձեալ ինքնիրենը կրկնելով բոլոր այն սիրուն ածականները, զորս պիտի փափաքէր ձեր երեսին պոռալ։

Եւ այս բառին զօրութիւնը այնչափ մեծ է, որ եթէ նոյն իսկ մարդուն մէկը ակամայ աչքերնիդ հանէ և յետոյ ներողութիւն խնդրէ, պարտաւոր էք ներել, եթէ երբէք չէք ուզեր աշխարհիս ամենէն անկիրթ մարդը նկատուիլ։

ԿԱՎՈՒՇ

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ճշդելու համար թէ գիշեր ատեն տպարանիս մէջ ո՞րչափ թերթ կը տպուի, ո՞րչափը կը սպառի, և յետոյ ո՞րչափ թիւ մեզի կը դարձուի, որոշած ենք Սուրհանդակի իւրաքանչիւր թիւին վրայ յատուկ կնիք մը զարնել։ Ուստի թէ՛ Պոլսոյ և թէ գաւառի բոլոր ընթերցողներէն կը խնդրենք որ եթէ այսուհետեւ իրենց ստացած Սուրհանդակի թիւերուն մէջ առանց կնիքի ունէ օրինակ մը գտնուի, հաճին զրկել ուղղակի Թերթիս անօրէնութեան, և մէկ թիւի համար պիտի ստանան մէկ ամսուան Սուրհանդակ ձրի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԱԾ

Մինչ միեւնոյն լաւատես լուրերն են որ կը հասնին Հարաւ. Ափրիկէէն, հակառակ պաշտօնական շրջանակներու պահած յամառ լռութեան։ Ամէն կողմ յուսալից են բանակցութեանց արդիւնքին վրայ։ Բրեդորիայէն կը հեռագրեն թէ բանակցութիւնները դեռ կը շարունակուին, և անընդհատ հեռագիրներ կը փոխանակուին անգլիական կառավարութեան և Լորտ Քիչըների ու Լորտ Միլների միջեւ։ Պօէր պատուիրակներուն գլխաւոր մասը տակաւին Վէրինիկինկ կը գտնուի, ուր Բրեդորիա զրկուած պատուիրակութեան վերադարձին կը սպասէ։ Այս պատուիրակութիւնը՝ անգլիական կառավարութեան վերջնական որոշումը սպասելէ անմիջապէս ետքը՝ Վէրինիկինկ պիտի դառնայ, և իր բանակցութիւններուն արդիւնքը պիտի հաղորդէ զօրախումբերու ներկայացուցիչներուն, որոնք անոր վրայ պիտի կատարեն քուէարկութիւնը։ (Ռիւթէրի հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ պատուիրակները ճամբայ ելեր են Բրեդորիայէն, հինգշաբթի օրը)։

Անգլիոյ նախարարներու խորհուրդը երեքշաբթի օրն ալ նիստ հրաւիրուեցաւ։ Ներկայ էին բոլոր նախարարները, ինչպէս նաեւ Տըվօնշայրի դուքսը, որ Իռլանտայէն անմիջապէս Լոնտոն դարձած էր։ Կը հաւաստուի թէ այս գումարման մէջ նկատողութեան առնուած են անցած ուրբաթ օրը զրկուած անգլիական վերջնագրին իբրեւ պատասխան ուղղուած հարցումները, որոնք Լորտ Միլների կողմէ հեռագրուած էին։ Բրեդորիա գտնուող Պօէր պատուիրակները ընդունեեր են անգլիական կառավարութեան որոշած գլխաւոր պայմանները։ Հիմայ պիտի աշխատին համոզել Վէրինիկինկ հաւաքուած ներկայացուցիչները, որոնց մէջ յամառներ ալ պակաս չեն։ Բրեդորիա գտնուող պատուիրակները գլխաւոր մարմնին կողմէ բանակցելու համար զրկուած ըլլալով, տարակոյս չկայ որ իրենց կարծիքն և համոզումը մեծամասնութեան ալ կարծիքն ու համոզումը պիտի ըլլայ։

ԳՈՐԾԻ ՏԱԳՆԱՊԸ, որ երկար ատենէ ի վեր գոյութիւն ունի Գերմանիոյ մէջ, բոլորովին չէ անցած դեռ։ Տեսնուած բարւոքումները շատ աննշան են։ Գերմանիա աչքը Ամերիկայի դարձուցած է, յուսալով որ Հայնրիհ իշխանին այցելութիւնը լաւ արդիւնք մը յառաջ պիտի բերէ առեւտուրին վրայ։ 1902 փետրուարին ամէն 100 պարապ մնացած տեղի համար 208 հոգի դիմում կ'ընէին, իսկ մարտի մէջ 150 հոգի։ 1901ի միեւնոյն ամիսներուն 147 և 122 հոգի էր դիմում ընողներու թիւը։ Շահաբաժինները և թղթակները զեղչուած են. գործարանները սովորական ժամուն կէսը կը բանին, և նորէն ահագին քանակութեամբ պարանք մթերուած է զորս չեն կրնար ծախել նոյն իսկ ամենէն աժան գինով։ Ձեռնհաս անձեր կ'ըսեն թէ երեք չորս տարիի պէտք կայ, մինչև որ Գերմանիոյ վաճառականութիւնը կարենայ վերստանալ իր առաջուան բարգաւաճ վիճակը։

ԱՓԻՈՆ ԾԽԵԼԸ խոշոր համեմատութիւններ առնել սկսած է Արեւելեան Սիպերիոյ մէջ։ Մահերը աւելցած են ատոր հետեւանքով։ Ոստիկանութիւնը 32 ափիոնամոլներու որջ գտեր է Վլատիվօսթոքի մէջ, 18 հատ Նիքօլսքի մէջ, 13 հատ Նովոքիէվսքի մէջ և չորս հատ ալ Իրքուցքի մէջ։ Դեռ ասոնց կրկնապատիկ թուով որջեր կան որոնք չեն գտնուած։ Մոլութիւնը տակաւին գործաւոր դասակարգին մէջ տարածուած չէ, և հիմակուհիմա պաշտօնակալներու և անոնց տիկիններուն մէջ սահմանափակուած կ'երեւի։ Այս առթիւ ըսենք թէ Գերմանական ընկերութիւն մը առաջարկեր է տարեկան 15000000 տոլար տալ Չինական կառավարութեան, ամբողջ կայսրութեան մէջ ափիոն ծախելու մենաշնորհ առնելու համար։ Ասկէ 50—60 տարի առաջ չինական կառավարութիւնը կատաղի պատերազմ կը մղէր Անգլիոյ դէմ, ափիոնի առեւտուրը արգիլելու համար։ Բայց այսօր նպաստաւոր ընդունելութիւն ըրած է գերմանական ընկերութեան առաջարկին։ Անգլիերէն թերթ մը կ'ըսէ թէ այս նպաստակով Չինական կառավարութեան տրուած գումարը խիստ հրապուրիչ պատառ մըն է։ Թէև ափիոնը հասոյթի կարեւոր աղբիւր մը եղած է չինական կառավարութեան համար, բայց այդ հասոյթը աւելի հաւաքիչներուն գրպանը կ'անցնի քան պետական գանձը։ Աւելորդ է ըսել թէ խնդրուած մենաշնորհը, մեծ հակառակութեան պիտի բաղխի, մանաւանդ ինչպէս Չինացի հաւաքիչ պաշտօնատարներու կողմէ, որոնք պիտի զրկուին իւղոտ պատառ մը։

ԻՒՄՊԷՐ-ԲՐՈՖՈՐՏԻ ԽԱԲԵԲԱՅՈՒԹԵԱՆ հերոսները դեռ չեն ձերբակալուած։ Տարածուած զրոյցներու նայելով, Իւմպէրները Լոնտոնի, Լիվըրբուլի, Պրիւսէլի, Պարսելոնայի և Քարտիֆի մէջ տեսնուած են եղեր. ուրիշներ ալ կ'ըսեն թէ անոնք անգլիական շոգենաւով մը Պուէնոս-Այրէս գացած են։ Այս ամէն զրոյցներուն մէջ եթէ կայ ճշմարիտ բան մը, այն ալ սա է թէ ոչ Իւմպէրները գտնուած են մինչեւ հիմայ, և ոչ հասկցուած է թէ ո՞ւր կը գտնուին անոնք։ Բարիզի մէջ հարցաքննութիւնները կը շարունակուին, և նորանոր յայտնութիւններ երեւան կ'ելլեն։ Բանտարկուած նոտարներէն Պ. Լանկլուա հարցաքննուելով, յայտարարեր է թէ ինք 1895ին ճանչցած էր Իւմպէրները, իր մէկ բանտարկուած ընկերին, նոտար Տըմոռի միջոցաւ, և թէ ինք պարզմտօրէն կը հաւատար ինչ որ կ'ընէին իրեն Տիկին Իւմպէր և նոտարը։ Ինք տեսած էր Քրոֆորտներու ժառանգութեան վերաբերեալ թուղթերը, և առաջին անգամ 4000 ոսկիի փոխ տուած էր. յետոյ ուրիշ փոխատուութիւններ ալ ըրաւ, ամէն կերպով վստահ ըլլալով Տիկին Իւմպէրի վրայ, և հաւանեցաւ հարիւրին 6 տոկոս առնել։ Ամբաստանուած նոտարը սկիզբէն մինչեւ վերջը պնդեր է թէ ինք ալ զոհ մը եղած է այդ յանդուգն բաղդախնդիրներուն մեքենայութիւններուն և կործանած է, և թէ երբէք ո և է մեղսակցութիւն չէ ունեցած անոնց հետ. երբ պարապ դրամարկղը տեսեր է, այն ատեն արթնցեր է իր երազներէն։ Պ. Լանկլուա յետոյ պատմեր է թէ 1897ին խորհուրդ տուած էր Մարքի որ Բաղդի օրիւմպէաններուն հետ գործ ընէ, որովհետեւ գիտէր թէ Տիկին Իւմպէր անկէ առաջ իր միջոցաւ ըրած փոխատուութիւնները ժամանակին վճարած էր։ Մարքիզը, որ իր դրամը շահագործել կ'ուզէր, նոյն տարին մայիսին 48000 ոսկիի փոխ տուաւ Տիկին Իւմպէրի, տոկոսով։ Դրամագլուխը երեք տարիէն պիտի վճարուէր, բայց 1900 մայիսին Տիկին Իւմպէր չկրցաւ վճարել. այն ատեն մարքիզը նոր պայմանաժամ մը տուաւ։

—Իւմպէրներու հետ մօտէն յարաբերութիւն ունեցող անձ մը կը պատմէ թէ վճռաբեկ ատեանին առաջին նախագահ Պ. Բէլլովիլ և Ֆրանսայի ամենէն ականաւոր քաղաքագէտներէն մէկը, որուն անունը չի կրնար ըսել, մտերիմ բարեկամներ էին Իւմպէրներուն և շատ կ'երթային անոնց տունը։

—Ուրիշ պատմութիւն մը։ Օր մը Տիկին Իւմպէրի անդրը, որ դատական նախարար էր, իր մտերիմ բարեկամներէն մէկուն ըսեր է թէ ժառանգութիւն մը ինկած է իրենց ընտանիքին, և զինքն ալ հրաւիրեր է այդ բարեբաստիկ առթիւ տրուելիք հացկերոյթին։ Բարեկամը Իւմպէրներու տունը գացեր է, և սուրճէն վերջը ծերուկ Պ. Իւմպէր և տիկինը զինքը մէկ կողմ քաշելով, սկսեր են պատմել ժառանգութեան խնդիրը։ Երկուքն ալ բացատրեր են թէ դատական ահագին ծախքեր ընել պէտք է, այդ խոշոր կտակը ձեռք ձգելու համար։ Բարեկամը այնչափ համոզուեր է որ անմիջապէս Իւմպէրներուն համար 80000 ոսկիի փոխ առեր է Ժընէվի պանքայէ մը, իրենց թողուցեր է իր 10% յանձնարարողչէքի իրաւունքը և իր գրպանէն ալ 2800 ոսկիի փոխ տուեր է։

ՈՎԿԻԱՆՈՍԻՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ.— Զրոյց կը պտտի թէ համաձայնութիւն մը կնքուած է Մորկանի անգլեւամերիկեան շոգենաւային խմբակին և գերմանական երկու կարեւոր ընկերութիւններու միջեւ, որուն պայմանագրութիւնը պիտի հրատարակուի քանի մը օրէն։ Հիմակուընէ իսկ կ'ըսուի թէ պայմանագրութեան մէջ հաստատուած մը կայ, որուն համաձայն նոր խմբակին բաժնեկիցներէն ոչ մէկը պիտի կրնայ Գերմանական Լլոյտի կամ Համպուրկ-Ամերիքա ընկերութեան բաժնեթուղթերը գնել։ Պ. Մորկան այս միջոցը ձեռք առեր է եղեր, որովհետեւ Համպուրկ-Ամերիքայի տնօրէնը՝ Հէր Պալէն՝ մերժած էր միանալ Անգլեւամերիկեան խմբակին, թէեւ իրեն տնօրէնութեան պաշտօն մը առաջարկուած էր, 200000 ոսկիի թոշակով։

ՀԱՆՐԻ ԿՐԷՎԻԼ, Ֆրանսացի ծանօթ վիպասանուհին մեռաւ Բարիզի մէջ։ Ծնած էր 1842ին։ Երկար տարիներ Բեդերսպուրկ անցուցած է, ուր ամուսնացաւ Պ. Տիւռանի հետ, և 1872ին Բարիզ դարձաւ։ Շատ մը վէպեր գրած է, որոնց մեծ մասը ռուսական կեանքէ առնուած է։ Տիկին Հէնրի Կրէվիլ մէկն է Ֆրանսայի այն կարող և իրազեկ գրագէտներուն, որոնք Ֆրանսացիներուն ծանօթացուցին ռուսական կեանքը։ Իր «Տօզիա» վէպին համար Մոնթիոնի մրցանակին արժանացած է Ակադեմիային կողմէ։ Թողած է ուրիշ վէպեր և թատերգութիւն մը։

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ"Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ 1902

1320 Տմկ.	ՕՐ ՄԱՅԻՍ 18	1902 Լտն.
Սեֆեր 23	ՇԱԲԱԹ Լե. օր Ցինանց։	Մայիս 31
24	ՄԱՅԻՍ 19 +Զ. ԿԻՐԱԿԻ ԼԶ. Ցինանց	Յունիս 1
Կէսօր 4.38		Կէսօր 4.29

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

[illegible]

Կ. Պոլիս	17	Պէյրութ	23	Բեդերպուրկ	10
Արզրում	—2	Բարիզ	8	Վիեննա	10
Սոֆիա	13	Աթէնք	18	Թրիէստ	—
Իզմիր	—	Տրապիզոն	—	Սելանիկ	—16

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Գալֆաեան Որբանոցին նոր խնամակալներու անուանումը և անոնց առաջին այցելութիւնը, սովորական լուրերու շարքին մէջ հրատարակուեցաւ անցեալ օր, մինչդեռ գործը բաւական կարեւորութիւն ունէր և կ'արժէր որ մասնաւոր յիշատակութիւն մը ըլլար այդ առթիւ։ Որբանոցի կանոնագիրը կը տրամադրէ որ Որբանոցը ունենայ իր մասնաւոր խնամակալը, որ կերպով մը ազգային վարչական մարմնոյն ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ, վերին հսկողութեան իրաւունք մը պիտի գործադրէ, եւ ի հարկին ալ պիտի օգնէ օժանդակէ Հաստատութեան վարիչներուն՝ իր փորձառութենէն օգուտներ հանելով նոյն Հաստատութեան։ Այս պաշտօնը եթէ պատուակալ գործ մը ըլլար, չէր արժեր որ յատուկ անձեր անուանուէին. ով որ ազգին մէջ շատ հարուստ է, այն կը կոչուէր այս պաշտօնին, որպէսզի ի հարկին ունեցած դրամէն օգտուէր հաստատութիւնը, մինչդեռ ով որ հարուստ չէ, այն խնամակալ կարգուած է, խորհելով հարկաւ որ բարեխիղճ մէկը ըլլայ ընտրուողը, օգտակար ըլլալու տրամադրութիւններ ունենայ։ Այս անգամ ալ այսպէս եղաւ. սակայն հարկ է ըսել թէ նորընտիր խնամակալները ջանք մը, թաղձանք մը ունին որ այն կանոնին, որուն զօրութեամբ իրենք այս պաշտօնը ստանձնեցին, այդ կանոնին իրենց վրայ դրած պարտականութիւնը ի գործ դնեն։ Այսօր որբանոց բաւական թուով որբուհիներ կը պատսպարէ, կը կերակրէ, կը հագուեցնէ (հարկաւ այնքան միայն որքան կարելի է որբանոցի մը մէջ), եւ ի հարկին կ'ամուսնացնէ։ Բայց վիճակ մը կայ որ աչքէ պէտք չէ վրիպեցնել. ատոնց ամէնը կ'ըլլան հաստատութեան մօր, Երանուհի մայրապետին անձնական աշխատութիւններով եւ դիմումներով։ Երբ Սրբուհի մայրապետ մեռաւ իր գործը շարունակող մը գտնուեցաւ, բայց որդի մայրապետին մահուան օրհասելու պէտք չկայ Հաստատութեան վիճակը տեսնելու համար. 2-3 ամսուան հիւանդութիւն մը կամ աշխատութենէ արգիլուելու պարագայ մը պատճառ պիտի ըլլայ որ կա՛մ մեծ պարտք մը բարդուի արդէն եղած պարտքին վրայ, եւ կամ որբուհիներուն ըսուի որ քիչ մըն ալ ուրիշ դուռ նային։ Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը կը հրաժարի, ուրիշ մը կուգայ տեղը, բայց հաստատութիւնը կանգուն կը մնայ եւ պատասխանատուները քէչ աղէկ կը հոգացուին։ Գալֆա-

ԹԵՐԹՕՆ «ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի (58)

ՔԱՄԻՅԼ ԲԷՌ

ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Է.

ՄԱՏԼԷՆ

Ջէրչէ զայրոյթի շարժում մը ունեցաւ.

—Չեմ գիտեր թէ, ըսաւ, ո՞ր ճամբուած սպասաւորը կամ ո՞ր նախանձոտը ըրած է ձեզի այդ բացարձակապէս սուտ և անհեթեթ զրպարտութիւնը։ Կը հասկնամ թէ ո՞ւ համար է խօսքերնիդ։ Վաչօ անունով մէկն էր, սրիկայ մը, ալքոլամոլ մը որ իր անհաճ խօսքերովը և աղմուկովը կը նեղէր իր շուրջը գտնուող միւս հիւանդները, և որ երկար ատեն հիւանդարանին մէջ ասպնջականութիւն վայելելէ ետքը, քրոջս աղջիկը չուզեց պահել զայն, նկատելով մանաւանդ թէ ուրիշ աւելի արժանաւոր հիւանդներու տեղը կը բռնէ։ Ստոյգ է որ այդ թշուառականը փողոցի մը մէջ մեռաւ, բայց ոչ թէ անդի մը հետեւանօք, և այն ալ ճամբուելէն բաւական ժամանակ ետքը։ Մահուան պատճառն ալ արիւնի համախուռնութիւն մըն էր, որ տեղի ունեցաւ նոյն իսկ Մատլէնի տուած դրամով մեծ քանակութեամբ ըմպելիք խմելուն հետեւանօք։

Լաթէյրատ հանդարտօրէն շարունակեց իր խօսքը։

—Գիտէի՞ք թէ, ըսաւ, Օր. Մատլէն՝ իր մօրեղբօր աղջկան նշանախօսութեան միջոցին օտարահարած էր Պ. Սէն Լուվանի։

Վալանթէն-Ջէրչէ պահ մը վարանեցաւ.

—Այն ժամանակ չէի գիտեր, ըսաւ։

—Ըսել է թէ հիմայ գիտէք։

Ծերատարադործը յանկարծ զայրանալով,

—Բայց, պարո՛ն, ըսաւ, այնպիսի մանրամասնութիւններու մէջ կը մտնէք, որ միայն ինծի և իմ ընտանիքիս կը վերաբերին։

Լաթէյրատ չպնդեց։

—Գալով քրոջդ աղուն, անոր մասին աւելի՛ դժգոհելու պատճառներ ունեցաք։ Պ. Բոլ Հէննէ մանկութենէն մինչեւ հիմայ միմիայն հոգ և տրտմութիւն պատճառած է ձեզի։ Այն գումարները զորս մսխեց աշխարհի չորս կողմը և նոյնիսկ ձեր աչքին առջեւ, բաւական էին կործանելու ձերինէն քիչ մը նուազ հիմնաւոր հարստութիւն մը, և արդէն ձեր հարստութիւնն ալ կրցաւ պահպանուիլ՝ ձեր յարատեւ և կորովի աշխատութեամբ միայն։ Ձեր քեռորդիին ապրելու եղանակը մեծ տհաճութիւն կը պատճառէր ձեզի, թէեւ չէիք կասկածեր իսկ թէ ի՛նչ տեսակ աղտոտ տեղեր կը յաճախէր մասնաւոր հաճոյքով մը, և կը տեսնուէր ու կ'ընկերակցէր տղմպիտներու հետ, որոնք մարդկութեան աղտն են, զորս իրեն հաւասար մարդիկ կը նկատէր և այնպէս կը վարուէր հետերնին։

Ջէրչէ, համակերպած ըլլալով ամէն բան լսելու, ա՛լ չէր բողոքեր, և իր բարի մարդու մտահոգ աչքերը խօսակցին վրայ կը յառէր։

—Անհրաժե՞շտ է որ, ըսաւ մեղմ ձայնով մը, անհրաժե՞շտ է որ վերարծարծէք այն ցաւը որ կեանքիս մէջ կրած տառապանքներուս ամենէն դժնդակն է, իմ սիրելի և խեղճ աղջկանս մահուանէն ետքը։

Դատաւորը խոնարհութիւն մը ըրաւ ի նշան համակրութեան։

—Պէ՛տք է, ըսաւ սակայն կտրուկ ձայնով մը։

Ու շարունակելով իր խօսքը, յարեց.

—Վերջերս, երբ իմացաք թէ մեղապարտ յարաբերութիւններ կան ձեր աղջկան և ձեր քեռորդիին միջեւ, զինքը կը վռնտէիք տուներնէդ, կը զրկեցնէիք ձեր դրամական նպաստները որոնցմով ապրած էր անիկայ մինչեւ այն ատեն... վերջապէս կը սրբէիք զայն ձեր ընտանեկան առմարին մէջէն։ Ձեր վճիռը անողո՞ք էր, և ինք ալ այդ կարծիքը ունեցա՞ւ։

—Կարծեմ թէ այո՛։

—Միտքէ անցուցի՞ք երբէք թէ Պ. Հէննէի նկարագրին տէր մէկու մը հանդէպ այս ընթացքը բռնելով, զինքը ծայրայեղութեան պիտի մղէիք, տիղմին մէջ գլորելուն պատճառ պիտի ըլլայիք։ Գուցէ ոճիրի գաղափարն անգամ ծագէր մտքին մէջ, եթէ տեսնէր թէ այդպիսի ոճիրի մը շնորհիւ պիտի ազատէր աղքատութենէ և այն լքեալ վիճակէն որուն մէջ ձգեր էիք զինքը յանկարծ, այնքան տարի համբերող և ներողամիտ վարմունք մը ունենալնէդ ետքը։

Ջէրչէ՝ այս լսելուն՝ զայրոյթի բայց միանգամայն կարեկցութեան զգացում մը ունեցաւ իր քեռորդիին նկատմամբ։

—Ցիրուցի, շատ ազնիւ, շատ համբերող գտնուեցայ իրեն նկատմամբ։ Ասիկայ չարաչուք ազդեցութիւն մը ունեցաւ խեղճ տղուն վրայ։

Դատաւորը Ջէրչէի խօսքն ընդմիջելով յարեց.

—Անոր անունը ջնջեր էիք ձեր կտակին մէջէն, որուն մէջ թէ՛ անոր և թէ Մատլէնի համար կարեւոր գումարներ թողած էիք։ Այսու հանդերձ Մատլէնի ձգուած գումարին վրայ չկարգեցիք այն գումարը, զոր անոր եղբօրմէն զրկեր էիք։

—Ճիշդ է ըսածնիդ։

—Ըսել է թէ ձեր քրոջ աղջկան նկատմամբ այժմ նուա՞զ լաւ տրամադրութիւններ ունիք այժմ քան ասկէ առաջ։

—Բնաւ երբէք. բայց անոր համար օժիտի գումար մը որոշած էի, զոր իրեն բաւական կը նկատէի. ուստի անօգուտ եղաւ ինծի անոր վրայ աւելցնել գումար մը, որ աւելի՛ բնական կերպով աղջկանս մնալու էր, քանի որ Բոլի չէի յատկացներ զայն։

—Եթէ ձեր սէրը առուգիւ չէ նուազած Օր. Հէննէի նկատմամբ, հաւանական է թէ հիմայ որ դժբաղդաբար ձեր զաւկէն զրկուած կը գտնուիք, հաւանական է որ ձեր բոլոր հարստութիւնը թողուք ձեր քրոջ աղջկան։

Խեղճ հայրը, չափազանց տագնապած, բուռն ճիգով մը պատասխանեց.

—Զաւակս երէկ մեռաւ, պարո՛ն, և կը վստահեցնեմ ձեզի թէ զիս ճնշող անհուն մտահոգութիւններուն տակ երբէք ժամանակ չունեցայ այդպիսի աննշան բաներու վրայ խորհելու։

(Շարունակելի)

եան Որբանոցի վիճակը բոլորովին տարբեր է, որովհետեւ որբանոցն ալ Հայ խմբագիրներուն նման օրը օրին կ'ապրի, այնչափ որ ի հարկին բարերարի մը դիմելով նպաստ մը ուղղող չպիտի գտնուի օր մը, և Խասգիւղի մէկ անկիւնը գտնուած այդ հաստատութիւնը ինքնաբերաբար խորհողներ ալ այնքան քիչ են որ անոնց խօսքը չըլլար։ Այս պարագային մէջ տրդի խնամակալները կ'ուզեն որ փոխանակ պատուական դեր մը կատարելու, ինչպէս կ'ընէր հանգուցեալ Սահիան փաշա, օգտակար դեր մը կատարեն. տարին մէկ անգամ Հաստատութեան մէջ շրջան մը ընելով չի վերջանար ամէն բան։ Արդի մատակարարութիւնը արդէն անցուկ և դժուար, ինչպէս դիւրին է ըմբռնելը, պարտքեր ալ կան և միւս կողմէ Հաստատութեան ապագան ապահովելու պէտքն ալ կը ներկայանայ։ Առանց հասութական ջանքերու կը կարօտին և նորընտիր խնամակալները ազգին մէջ իրենց վայելած վստահութեան և համարման յենլով, կը յուսան որ որբանոցին մէջ արհեստական զբաղումներ հաստատելու և արդիւնքները ծախելով հասոյթ մը ձեռք բերելու միջոցներ պիտի կրնան գտնել, ելքն և մուտքը հաւասարակշռելու և մատակարարութիւնը բարւոքելու համար քայլեր պիտի կրնան ճարել։ Եթէ առանց կարելի չպիտի ըլլայ ընել, լաւ կ'ըլլայ որ նորընտիր խնամակալները այժմէն իսկ գործքի չձեռնարկեն. և եթէ Հաստատութեան մայրը խնամակալներու դերը այդ կերպով չըմբռնեն և այս հիման վրայ կաբեր դիւրութիւնը չընծայեր իրենց, լաւ կ'ըլլայ որ ինքն ալ իր Հաստատութեան ո՛չ ներկային վրայ յոյս ունենայ և ոչ ապագային։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ Թագրիրով մը դիմում ըրած է Կայս. կառավարութեան, ինչպէս կը կարդանք երէկուան Ճ. Շարէնէի մէջ, խնդրելով որ պատրաստուած յառաջադծին համեմատ ազգ. որբանոցին շինութեան բարձրագոյն արտօնութիւնը շնորհուի։ Յառաջադծին պատրաստութիւնը և մատուցումը յաջողութեան քայլ մըն է, թէպէտ այս քայլէն մինչեւ գործին վախճանը դեռ բաւական ճամբայ կայ։ Ստոյգ է որ որբանոցը շինուելիք գետնին վրայ ալ խնդիր մը կայ այս միջոցին Շէրիֆ աղջիկ, բայց տարեկայ միւթեվէլլիութեան երկու քոյրերէն որուն պատկանելուն կը վերաբերի։ Ասոնցմէ ով որ ալ ըլլայ միւթեվէլլին, կը յօժարին, ինչպէս յայտնած են Ս. Պատրիարքին, — որբանոցին շինութեանը համար պէտք եղած գետինը նուիրել, քանի որ Կայս. իրատէն հրամայեց այնտեղ շինել այդ հաստատութիւնը։ Հետեւաբար Շէրիֆ աղջիկ յարուցած միւթեվէլլիութեան խնդիրը, արգելք մը չէ շինութեան յետաձգուելուն և այս նկատումով յառաջադծը մատուցուած է, ըստ այնմ հարկ եղած բարձրագոյն հրամանը ստանալու համար։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎՈՅ վերջին նիստին մէջ խորհրդակցութիւն եղեր է նաեւ Կարնոյ երկրաշարժէն արկածելոց համար հանգանակուած և բաշխուած գումարին նկատմամբ, որու մասին առաջնորդ Զաւէն Վ. տեղեկագիրներ ղրկած է արդէն Պատրիարքարան. բայց ինչպէս տեղական կառավարութիւնը իր պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակած է, կ'ըսուի թէ առաջնորդարանի յանձնաժողովին ալ մանրամասն հաշուեցուցակ մը պիտի մատուցանէ Վարչութեան, որուն մէջ պիտի երեւայ թէ ո՞րքան դրամ բաժնուած է կարօտելոց և ո՞րքանը ծախսուած է ազգային շինութիւններու։

ՊԱՂՏԱՏԻ Պատրիարքական փոխանորդը իր վիճակը հասաւ։ Նորընտիր փոխանորդը, Գաբրիէլ Վ. Անոյշեան, որ բնիկ Պոլսեցի և Երուսաղեմայ միաբան է, գաւառական պաշտօններէ խուսափող մը չէ եղած։ Այս անգամ Դամասկոսէն Պաղտատ կ'երթայ, եթէ անկէ անդին ալ պէտք ըլլար ապահովաբար հոն ալ պիտի երթար։ Ինքը մէկն է անոնցմէ, որոնց Երուսաղէմի հաշուական գործերուն մեղք պէս խնդրը չէ հասած, և համբաւաւորութիւն պահանջած ըլլալու մահացու մեղքը գործած ըլլալուն համար վանքէն հեռանալու հարկադրուեր է։ Ամենէն ուրախառիթ պարագան այն է որ Դերձակեան Սրբազանի մահուանէն ի վեր Պատրիարքարանի և լրագրութեան զբաղման առարկայ եղած Պաղտատի հովուութեան խնդիրը այս կերպով կը փակուի. մաղթելի է որ նոյն բաղդին արժանանային նաեւ Բաղէշ և բոլոր այն տեղերը, որոնց անհովիւ վիճակը բաւական կը զբաղեցնէ մեր պաշտօնական մարմինները։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Ս. Յակոբայ որբանոց-Արհեստանոցի խնամակալութիւնը վերակազմուեցաւ հետեւեալ անձերէ. — Տեարք Գրիգոր էֆ. Ալեանաքեան, Յակոբ էֆ. Գորեան, Լեւոն էֆ. Բանիկեան, Զարմայր էֆ. Ճշմարտախօսեան և Պօղոս էֆ. Գէրէաճեան, որոնք երէկ ի նիստ գումարուելով Հիւանդանոցի գրասենեակը, իրենց դիւանը կազմեցին հետեւեալ կերպիւ. Գրիգոր էֆ. Ալեանաքեան (Ատենապետ) Լեւոն էֆ. Բանիկեան (Ատենադպիր) Զարմայր էֆ. Ճշմարտախօսեան (գանձապետ)։ Որբանոցն այս տարի 31 շրջանաւարտներ պիտի ունենայ, 15ը ուսումնական և 16ը արհեստական ճիւղէն, և այս առթիւ յառաջիկայ հինգշաբթի, Համբարձման տօնին Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ դպրոցական հանդէս մը պիտի կատարուի Ս. Յակոբայ որբանոցին մէջ, կէս օրէն յետոյ։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանը, և զբաղեցաւ հետեւեալներով.— 1 Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը գրով մը շնորհակալութիւն կը յայտնէր, Խորհրդոյ կողմէ Ազգ. Որբանոցը եղած այցելութեան առթիւ ուղղեալ գոհունակութեան գրոյն համար, եւ ծանուցանելով թէ որբանոցը այս տարի 15 ուսմանց և 16 արհեստական ճիւղերէն շրջանաւարտներ պիտի ունենայ և Ս. Համբարձման տօնի օրը դպրոցական հանդէս մը պիտի կատարուի Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ, կը հրաւիրէր Խորհուրդը՝ ներկայ գտնուիլ սոյն հանդիսին։ Խորհուրդը, Հոգաբարձութեան սոյն փափաքանաց համաձայն և ի քաջալերութիւն որբանոցի ուսանողաց, արժան դատեց խմբովին ներկայ գտնուիլ հանդիսին։—2. Ինիօն ապահովագրական ընկերութեան տնօրինութեան կողմէ ներկայացուեցան ուսուցչաց կենաց ապահովագրութեան առթիւ Խորհրդոյ եւ նոյն ընկերութեան Թուրքիոյ տնօրէնին միջեւ փոխանակելի պայմանագրերը, և յետ ստորագրութեան յանձնուեցան ատենապետ Տքթ. Թորգոմեան էֆ.ի, ըստ տրամադրութեան պայմանագրութեան կարեւորը ի գործ դնելու և փոխանակելու համար պատրաստուած եռեք օրինակ պայմանագրերը։—3. Նախորդ նիստի յանձնարարութեան համաձայն, Խորհրդական Բարսեղ էֆ. Աւետիսեան յայտագրով մը ներկայացուց մանկապարտէզի դասընթացքի առթիւ Հինգլեան Յովհաննէս էֆ.ի հետ այդ դասախօսութեանց և յարակից պարագաներուն նիւթական մատակարարութեան մասին ունեցած բանակցութեանց և խորհրդակցութեանց արդիւնքը։ Խորհուրդը նոյն յայտագրին վրայ ինչ ինչ խորհրդակցութիւններ կատարելէ յետոյ, յանձնեց իր անդամակիցներէն Հրանտ Աստուր էֆ.ի՝ մանկապարտէզի դասընթացքի նիւթական պայմանները ապահովելու համար հարկ եղած միջոցներն առաջարկել և անոնց նկատմամբ Ս. Պատրիարքին կարծիքը ստանալով տեղեկագրել Խորհուրդին։—4. «Բիւզանդիոն» լրագրի առջի օրուան թուով ծանուցուած ըլլալով, որպէս թէ Օրթագիւղի Ազգ. Վարժարանին մէջ կարգապահութեան անսովոր արարք մը տեղի ունեցած ըլլայ, Խորհուրդը որոշեց այս մասին բացատրութիւն պահանջել նոյն վարժարանի տեսչութենէն։—5. Գատըգիւղի և Եթ-Մէյտանիի Ազգ. վարժարանաց վերջին քառամսեայի դպրոցական վիճակագրերը ղրկուած ըլլալով, նկատողութեան առնուեցան և յանձնուեցան նախաքննութեան։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ Տնտեսական խորհրդոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան.—Եէնիքէօյի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մատակարարութեան հաշուեցոյցը՝ սկսեալ 1896 մայիս 1էն ցվերջ դեկտեմբերի 1901 տարւոյ, ըստ օրէնի Տնտեսական Խորհրդոյ մատուցուած և անոր յար և նման օրինակը յիշեալ եկեղեցւոյ բակը դրուած է ի տես թաղեցի ժողովրդեան, քսան և մէկ օրուան պայմանաժամով։ Կը հրաւիրուին պատուարժան թաղեցիները, որ այդ հաշուեցուցակին վրայ՝ եթէ որ և է դիտողութիւն ունին, գրաւոր կերպով ներկայացնեն Տնտեսական Խորհրդոյ՝ որոշեալ պայմանաժամուն մէջ, որմէ յետոյ անլսելի պիտի մնայ որեւէ դիտողութիւն։ (Կնք.)

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

30 Մայիս 1902

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	101.45
Ռէժի	(Tab. Turcs)	321.
Գոնսոլիտ	(R. Turque D.)	26.
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	111.25
Պանք Օթթ.	(Banque Ott)	568.
Թրանսվալ	(Transvaal.)	160.50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը կատարուեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ նստած նոյն մզկիթը գնաց, ուր Ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը Կայս. Պալատ վերադարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Անգլ. դեսպանը, երկու աղջիկները և Ա. Թարգմանը, Գերման դեսպանը երեք ընկերուհիներով, Ա. Թարգմանը, պահակնաւուն հրամանատարը եւն. Շուէտի դեսպանը և Ա. Թարգմանը, Իտալական եւ Հելլենական դեսպանատանց գործակատարները և Ա. Թարգմանները, Հելլէն երեսփոխաններէն Պ. Պ. Լէոնիտաս և Գունտուրիոթիս, Ռուս դեսպանատան Ա. Թարգմանը, Պարսկական դեսպանատան Թարգմաններէն Մէհմէտ Ալի խան, Բաղդէացիներու Պատրիարքը՝ իր ընկերներով, Լիբանանի Մարոնիներու Մեդրոպոլիտ Տ. Եուսէֆ էլ Տէյաւ և 30ի չափ օտարազգի հիւրեր, որոնցմէ ոմանք սեննեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ Կայս. մեծարանաց արժանացան։

ՔԱՂԴԷԱՑԻՆԵՐՈՒ Պատրիարք Տ. Էմմանուէլ Թոմա, ընկերակցութեամբ Թալաթ պէյի եւ Պատրիարքարանի Խորհուրդին նախագահին, երէկ Սէլամլըքի արարողութեան ներկայ գտնուեցաւ։ Երկրորդ կառքի մը մէջ կը գտնուէին Պատրիարքական փոխանորդը և Պատրիարքարանին հետ եկած երկու եկեղեցականները։ Սէլամլըքի արարողութեան պահուն Վեհ. Սուլթանը սեննեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ Բաղդէացիներու Պատրիարքին բարեհաճեցաւ հարցնել Իր Կայս. բարեւները։ Սէլամլըքէն վերջը Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ Իր ներկայութեան ընդունիլ Տ. Էմմանուէլ Թոմա Պատրիարքը և Օսմանեան Ա. կարգի պատուանշան շնորհել։ Նոյնպէս Սրբազանութեան հետեւորդներուն ալ շնորհեց զանազան կարգի պատուանշաններ։ Բաղդէացիներու Պատրիարքը իր բոլոր եպիսկոպոսներուն և վարդապետներուն հեռագրեց Վեհ. Սուլթանին կողմէ արժանացած շնորհները, եւ յորդորեց աղօթքներ կարդալ Ն. Վեհափառութեան Թանկագին կենաց համար։

ՎԵՀԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ.— Գերմանիոյ դեսպանը, Պ. Մառշալ, Բ. Դրան ներկայացուց Գերմանիոյ կայսեր՝ Վեհ. Սուլթանին ուղղած մէկ ինքնագիր նամակը, որով Բրուսիոյ Ֆրէտէրիգ Կիյեօմ Ժօրժ Էրնէսթ իշխանին մահը կ'իմացնէ։

ՇՈՒԷՏ-ՆՈՐՎԷԿԻՈՅ Արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատարներէն Պ. Թրոլ հինգշաբթի օր մայրաքաղաքս հասաւ։ Անցեալ տարի Պ. Թրոլ՝ բաւական ատեն Շուէտ-Նորվեկիոյ դեսպանատան գործակատարութիւնը կատարած է հոս։

ՍԷՐՊԻՈՅ Նախկին նախարարապետ Տքթ. Վլատան Ցորկէվիչ մօտերս մայրաքաղաքս պիտի գայ Պելկրատէն։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչութիւնը հրատարակեց իր հաստատութեան 20րդ տարեշրջանին, այն է նիւմատական 1317 (1901—1902) տարւոյ նախնական տեղեկագիրը, որմէ գոհութեամբ կը տեսնուի թէ այդ տարւոյ ընդհ. հասոյթները 58682 Օսմ. ոսկի աւելի եղած են նախորդ 1316 տարիէն։ Այն հինգ հասոյթները որոնք ուղղակի Հանր. Պարտուց Վարչութեան կողմէ կը գանձուին, նախորդ 1316 տարիէն 40,952.61 ոսկի նուազ եղած են, բայց դիտելի է որ 1316 տարին՝ Հանր. Պարտուց վարչութեան հիմնուելէն ի վեր ամենէն առատ հասոյթ ունեցող տարին եղած է, որմէ անմիջապէս ետքը կուգայ 1317 տարին, որուն միջոցին այդ հինգ հասոյթներու գումարը՝ 1198880 ոսկի՝ եթէ բաղդատուի վարչութեան առաջին տարւոյ մէջ եղած հասոյթին հետ (822035 ոսկի) 376845 ոսկիի, այն է 45,84 առ հարիւր յաւելում մը կը նշմարուի։ Այս տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ տոկոսի սակը աւելցնելու համար պահուած դրամէն մաս մը յատկացուած է Սէրի C և D քօնսոլիտէ և 4 առ հարիւր Բրիօրիդէ պարտաթուղթ գնելու։ Սէրի Cի համար 106,877.91 ոսկի, Սէրի Dի համար 106,530.40 և Բրիօրիդէի համար 36,721.58 ոսկի, համագումար 250,129.89 ոսկի յատկացուած է։ Այս տնօրինութիւնը մեծապէս նպաստաւոր պիտի ըլլայ պահանջատէրերուն։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՍԵՒ ԼԵՌ.— Սեւ Լեռան սահմանագլխոյ քննիչ Զօր. Համափաշայի և Չէթինէյի Բարձր. Ատենի Պ. Կարաժէվիչի եւն. կողմէ խառն յանձնաժողով մը կազմուեր է՝ Թուրքիոյ և Սեւ Լերան սահմանագլխոյ վերաբերեալ խնդիրներով զբաղելու համար։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ դեսպան Պ. Մարշալ ի մօտոյ արձակուրդով Գերմանիա պիտի երթայ։

ԵՕԶԿԱՏԷՆ մեզ կը գրեն թէ չորս տարի առաջ Եօզկատի մէջ Կէվհէրեան անուն մէկը, կռիւի մը մէջ քանի մը հոգի վիրաւորած և Ղազարոս անուն մէկն ալ սպաննած ըլլալով՝ 15 տարուան բանտարկութեան դատապարտուած էր։ Դատապարտութենէն երկու տարի ետք, ոճրագործին ազգականներն ու բարեկամները տուգին անդին իյնալով և քանի մը վկաներ գտնելով՝ սպաննուած Ղազարոսին քենեկալը իբր ոճրագործ ցուցուցեր, զայն ձերբակալել տուեր և Վճռաբեկ Ատեանի դիմեր էին, Կէվհէրեանը ազատելու համար։ Բայց կրկին դատավարութեան ատեն, նոր ամբաստանեալին փաստաբանը՝ իր պաշտպանեալին անմեղութիւնը 21 վկաներով ապացուցանելով, նախորդ վճիռը հաստատուած և սպաննուած Ղազարոսին ամբաստանուած քենեկալը ազատ արձակուած է։

ՈՃԻՐ.—Անցեալ գիշեր Սկիւտարի ոստիկանութիւնը՝ Գըզըլճըգ կողմերը գտաւ գնչուհի մը որ ծանրապէս վիրաւորուած էր։ Հարցաքննութեան ատեն գնչուհին յայտարարեց թէ անձնասպան ըլլալ փորձած էր։ Բայց բժշկական քննութեան մը ենթարկուելով, վէրքերուն՝ ոճրագործութեան մը արդիւնք ըլլալուն մասին կասկածներ եղան։ Գնչուհին հարցաքննուած միջոցին մեռաւ։ Միայն սոյնչափը ըսաւ որ ամուսնին հետ կատակած ատեն վիրաւորուած էր։ Գնչուհիին ամուսինը և հայրը ձերբակալուեցան։

ԺԱՆՏԱԽՏ.— Չորեքշաբթի օր Թուզլայի (Եգիպտոս) մէջ ժանտախտէ 3 դէպք ու 2 մահ և Տամիէթի մէջ 1 դէպք պատահեցաւ։

ԾՈՎՈՒ ԱՐԿԱԾ.—Երէկ առաւօտ Մահսուսէի շոգենաւերէն մէկը Բոլաքէօյի կամուրջին մօտեցած ժամանակ, նաւակի մը զարնուելով՝ նաւակը նաւավարին հետ ընկղմեցաւ։ Նաւավարին դիակը դեռ չէ գտնուած։

ԱՊՏ-ԻՒԼ-ԿԱՖՖԱՐ ՆՈՐԷՆ ՊԻՏԻ ԴԱՏՈՒԻ. —Կը յիշուի թէ Պարսիկ վաճառական Ապտ-իւլ-Կաֆֆար մէկ քանի տարի առաջ Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ հանուած էր. Այլը էֆ. խանը իրենց սենեակին մէջ վաճառական Արտաշ և Մանուէլ էֆ.ները սպաննած ըլլալու ամբաստանութեամբ, և թէ նոյն Ատեանը անպարտ հռչակած էր ամբաստանեալը, վերոյիշեալ սպանութիւնները ինքնապաշտպանութեան համար գործած ըլլալը որոշելով։ Սպաննեալներու ժառանգորդները այդ վճռին դէմ Վճռաբեկ ատեանին դիմած էին, և նոյն ատեանը՝ դատախազներու փոխանորդներու տեղեկագրին մէջ եղած առարկութիւնները ընդունելի դատելով, բեկանեց Եղեռնադատ ատեանին վճիռը։ Ուստի յառաջիկայ հինգշաբթի նոյն դատավարութիւնը վերստին պիտի կատարուի Եղեռնադատ ատեանին առջեւ։

ՄԱՐԹԻՆԻՔԻ արկածեալներուն համար Ֆրանսական դեսպանատան կողմէ բացուած հանգանակութեան երկրորդ ցուցակին գումարը հասած է 5643 ֆր.ի։ Նուիրատուներու ցանկին մէջ կը տեսնուին ի մէջ այլոց Պ. Օպուանօ՝ 200 ֆր., Գրիգոր խան Շամտանճեան՝ 100 ֆր., Պ. Արիսթիտ Թուպինի՝ 501 ֆր., Պ. Հիւկինէն՝ 115 ֆր. եւն.։

ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ փոթորիկին ժամանակ խորած «Նիյմէթ» շոգենաւը տակաւին կարելի չէ եղած ազատել։

ՔՈԼԷՐԱ.—Մէտինէի մէջ քոլերայի հետք չէ մնացած։

ԴԱՏԱՎՃԻՌ.—Կարապետ անուն կասկածելի անձ մը, որ անցեալ դեկտեմբերի մէջ, Սուլը Մանասթըրի կողմերը եաղմաճի Միհրանը և Պրուսացի Յակոբը սպաննած էր, Եղեռնադատ Ատեանին կողմէ 15 տարուան թիապարտութեան դատապարտուեցաւ։

ԱՆՑԱԳԻՐ.—Մարդահամարի կանոնագրութեան համաձայն, անցագիր առնել ուզող անձ մը պարտաւոր է անպատճառ ներկայացնել իր Օսմանեան Թէզքէրէսին. հակառակ պարագային անցագիր չի տրուիր։ Դարձեալ կառավարական պաշտօնատուն մը դիմող ո և է անհատ եթէ իր Օսմանեան Թէզքէրէսին չներկայացնէ, խնդիրը նկատողութեան չառնուիր։ Արդ, պատկանեալ պաշտօնատունը նկատելով որ գաւառներէն Կ.Պոլիս եկողներէն ոմանք երբ իրենց տեղը դառնալու և կամ ուրիշ տեղ մը երթալու համար իրենց անցագիրը «վիզէ» ընել տալ ուզեն, կը յայտարարեն թէ Օսմանեան Թէզքէրէնին կորսնցուցած են և կամ իրենց ծննդավայրը ձգած, և նկատելով որ շատ երկար գործ է՝ անոնց արձանագրուած ըլլալը իրենց հայրենիքէն տեղեկանալ, Բ. Դուռն հրահանգ ուզեց այս մասին։ Պետական Խորհուրդը, որուն յանձնուեցաւ այս խնդիրը, նկատելով թէ նախապէս որոշուած ու ծանուցուած է՝ այս տեսակ անձերէ նիւթական կամ անձնական երաշխաւորութիւն առնել, և կամ ծախքը տիրոջմէն առնելու պայմանաւ, հեռագրով տեղեկութիւն ստանալ ծննդավայրէն, և նկատելով որ ոչ-Իսլամ հպատակներուն այն ատեն միայն անցագիր կը տրուի երբ իրենց կրօնքը հաստատող օրինական իլմուխապէր մը բերեն, պատասխանեց թէ այդ որոշմանց համաձայն պէտք է գործել։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄՕՏԱԼՈՒՏ

ԼՈՆՏՈՆ 29 մայիս.— Քէյփ-Թաունէն կը հեռագրեն թէ Պօէր պետերէն Մալան գերի բռնուեր է, մահացու կերպով վիրաւորուած վիճակի մէջ։

ՓԱՐԻԶ.— Ամսթէրտամէն հասած լուրերու նայելով Հոլանտա գտնուող Պօէրները կ'ըսեն թէ տուանց անկախութեան անկարելի է հաշտութիւն կնքել։

ԼՈՆՏՈՆ.— Քաղաքական շրջանակներու մէջ համոզում գոյացած է թէ հաշտութեան բանակցութիւնները յաջող ելք մը պիտի ունենան մօտերս։ Պաշտօնական շրջանակները լուռ կը մնան։

—Առաւօտեան դէմ նախարարներու խորհուրդ մը տեղի ունեցաւ, որուն ներկայ էր Պ. Չէմպըլէն։

—Երեսփ. Ժողովին մէջ Պ. Պալֆուր յայտարարեց թէ կը յուսայ յառաջիկայ երկուշաբթի օրը տեղեկութիւններ տալ հաշտութեան բանակցութեանց մասին։

—Ռիւդէր կ'իմանայ թէ Բրեդորիա գտնուող Պօէր պատուիրակները մեկներ են այդ քաղաքէն, և՝ թէ ամէն նշան կը ցուցնէ թէ բանակցութիւնները գոհացուցիչ կերպով պիտի վերջանան։ Կը կարծուի թէ ո և է դժուարութիւն չէ հանուած այն կէտին վրայ թէ Պօէրներուն պէտք է թող տրուի պահել հարկ եղած զէնքերը, ինքզինքնին բնիկներուն և գազաններուն դէմ պաշտպանելու համար։

ՓԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ներքին գործոց նախարարը երկու ամսուան համար դադրեցուց «Սարաթովսքի Տնէվնիք» լրագիրը։

—Քոնսթանթին Քոնսթանթինովիչ Մեծ Դուքսը գլխու ջղացաւութենէ կը տառապի, չափազանց տկարութեան հետեւանքով։ Վիճակը ծանր չէ սակայն։

ՊԵՐԼԻՆ.— Պարսկաստանի Շահը հոս հասաւ, և կայարանին մէջ խիստ սիրալիր կերպով ընդունուեցաւ Վիլհէլմ կայսեր կողմէ։ Շահը մինչեւ երկուշաբթի Պերլին պիտի մնայ։

—Վիլհէլմ Բ. իր ներկայութեանը ընդունեց Սիամի գահաժառանգը։

—Վիլհէլմ կայսրը յառաջիկայ օգոստոսին Ռուսիա պիտի երթայ։

ՔՕՓԷՆՀԱԿ.— Լսոք կայ թէ Տանըմարքա Ֆրանքեւռուս զինակցութեան մէջ պիտի մտնէ։

ՄԱՏՐԻՏ.— Ալֆոնսօ ԺԳ. իր ներկայութեանը ընդունեց Կէօթալի քաղաքապետը, որ Մարոքի սահմանագլուխի Քապիլներուն մէջ ուղերձը յանձնեց իրեն։ Այս ուղերձով Քապիլները բարեմաղթութիւններ կ'ընեն Ն. Վեհափառութեան։

ԲՐԵՏՈՐԻԱ.—58 Պօէր սպաներ և զինուորներ անձնատուր եղան Պալմօրալի մէջ։ Ուրիշ 49 Պօէրներ ալ կիրակի օրը անձնատուր եղան։

ՓԱՐԻԶ.— Կը հաւաստուի թէ կառավարութիւնը 5 միլիոն ֆր.ի վարկ մը պիտի խնդրէ խորհրդարանէն Մարթինիքի արկածեալներուն համար։ Գաղթային նախարարն ալ պիտի խնդրէ որ 6000 ֆր.ի տարեթոշակ մը սահմանուի Մարթինիքի հանգուցեալ կառավարիչին որբերուն, մինչեւ իրենց չափահասութիւնը։

—Պ. Տըլոշէռ, Լիլի նշանաւոր փաստաբաններէն մէկը, ձերբակալուեցաւ իբրեւ մեղսակից Հումպէռ-Քրօֆորտի խարեբայութեան գործին։

ՎԻԷՆՆԱ.— Կը ծանուցուի թէ Հռոմի, Պերլինի և Բեդերպուրկի աւստրիական դեսպանատուներու զինուորական կցորդները պաշտօնանկ պիտի ըլլան։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Մասնախումբ մը կազմուեցաւ Նիւ-Եորքի երեւելիներէն, Ուաշինկդընի մէկ արձանը նուիրելու համար Վիլհէլմ կայսեր, Ն. Վեհափառութեան դրկած Մեծն Ֆրետերիքի արձանին փոխարէն։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 մայիս.— Պ. Պալֆուր երէկ Երեսփ. Ժողովին մէջ յայտարարեց թէ կը յուսայ յառաջիկայ երկուշաբթի օրը հաղորդել հաշտութեան բանակցութեանց արդիւնքը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Կոմս Պիւլով տեսակցութեան մը մէջ յայտնեց թէ միջազգային քաղաքականութեան վիճակը ապահովիչ է, թէ Երրեակ Զինակցութեան դաշնագրին վերանորոգումը ստոյգ է, թէ Կոմս Կոլուխովսքիի և Պ. Բրինէթիի ճառերը ճշգիւ կը պարզեն խնդիրը, թէ Երրեակ Զինակցութիւնը, ինչպէս նաեւ Ֆրանքեւռուս զինակցութիւնը կ'երաշխաւորեն ընդհանուր խաղաղութիւնը, և թէ Մարոքի խնդիրը Գերմանիոյ ուշադրութիւնը չի գրաւեր։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԳՈՆՍՈԼԻՏԷ		
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ		28.09%
Երէկուան բարձր գինը		28.10
Երէկուան վար գինը		28.09
ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ		
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ֆր.	110.75
Երէկուան բարձր գինը		110.87
» վար »		110.62
Թրամվայ բաժնեթուղթ	Լ. Օ.	5.45
» պարտաթուղթ	Ֆրք.	487 50
» ժուիսանս	Լ. Օ.	1.55
Օսմ. ապահովագր. ընկ.	Լ. Օ.	3.58
Թրանսվալ	Ֆր.	161.
Քարափ	»	482.50
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն	»	264 50
Լորիում	Ֆր.	71.
Շիրքէթը Խայրիյէ	Լ. Օ.	26.75
Պանք Նաս. Կրէտ.	Ֆր.	411.50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Մէճիտիէ արծաթ	Ղչ.	108.08
Մէթալիք		102.20
Անգլիական ոսկի		110.06
Ֆրանսական ոսկի		87.27
Քրիմից		51.05
Բօլ.		90.
Ռուսլի Թղթադրամ		8.60
Լոնտոն 3 ամիս		110.27
Փարիզ		22.68

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ 29 Մայիս		ՎԻԷՆՆԱ 29 Մայիս	
Անգլ. գոնս.	96.75	Ռուս. Երկթ.	107.
Օս. գոն. սէրի B.	51.50	Օսմ. Ռէժի	294.
2 » » C.	27.62	Փոխ Լոն.ի վրայ	240.
» » » D.	25.62		
Պանք Օթթօմ.	12.75		
Թրանսվալ	6.41		

ՓԱՐԻԶ 29 Մայիս		ՊԵՐԼԻՆ 29 Մայիս	
Քրէտի Լիօնէ	1040.	Ռուս. Երկ.	110.50
Իտալ. Ռանթ	101.22	Ռուսլի (100ը)	216.
Բրիօրիդէ	505.	Փոխ դիրլոնտոնի վրայ	20.335
Օսմ. Պանք	524.—		
Օսմանիէ	463.		
Զէքլոն.ի վրայ	25.215		

ԼԱ ԿԱՐՏԻԷՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

26 ԱՒԵՆԻՒ ՏԸ Լ'ՕՊԵՌԱ ԲԱՐԻԶ

Շատ նպաստաւոր պայմաններով և գիներով կ'ապահովագրէ տուներ, խաներ, մթերանոցներ, գործարաններ ևն. ևն., ինչպէս նաև անոնց մէջ գտնուած ապրանքները և կարասիները՝ թէ՛ Կ. Պոլիս և թէ ամբողջ Թուրքիոյ մէջ։

Արագ եւ կանոնաւոր վճարումներ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ ՏՆՕՐԷՆ

ՏԻՐ. ԿԼԵԱՆՏԻՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ, 67

Փոխադրելի գոմիսիոններ կը տրուին ծանօթ միջնորդներու։ Տնօրէնը գործակալներ կ'ուզէ այն քաղաքներուն մէջ ուր ներկայացուցիչ չունի։ Լաւ յանձնարարագրեր կը պահանջուին։ 52—1

ԱՐԻՍ ԵՒ ԸՆԿ.

ՃՈՊԵՃԱՐԺ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1889

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹԱՀԹԱԳԱԼԷ

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ

Արուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ եւ առաջնակարգ մեքենաներով օժտեալ եւ եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ'արտադրէ ամենանուրբ հոտաւէտ գինիներ եւ թուալէթի հոտաւէտ ու լուացքի պարզ օճառներ։

Տեսակի ազնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանաց դէմ մրցելու առաւելութեան կը միացնէ գիներու չափազանց աժանութիւնը։ Փափաքողներուն ցանկացուցակ մը ձրի կը ղրկուի,

Մեծաքանակ գնումի ընել ուզողները կրնան դիմել Կ. Պոլսոյ մէջ ՕՐՕԶՏԻ-ՊԱՊ եւ Կ. ԻՆՃԻՃԵԱՆ ՈՐԴԻՔ վաճառատուները, իսկ գաւառներու եւ օտար երկիրներու մէջ դիմել հետեւեալ գործակալութեանց, ուր պիտի գտնեն նմոյշներու ցուցադրութիւն մը՝ պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով։

ԲԱՐԻԶ.—Գ. Գ. Լոքասիէս Որդի եւ Ընկ. 28, Ռիւ Շաթօտէօն.
ԳՈՄԳԱՑ.—Գ. Գ. Ապքար եւ Ընկ.
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Գ. Մ. Գալֆաեան.
ԳԱՀԻՐԷ.—Գ. Հ. Բուզանթու.
ՌՈՒՍՃՈՒՔ.—Գ. Գ. Կ. Ինճիճեան Որդիք.
ՎԱՌՆԱ.—Գ. Կէսէն Արթին.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ.—Գ. Հայնրիխ Վառնկէ.
ՍԷԼԱՆԻԿ.—Գ. Տինօ Ֆէրնանտէզ.
ԻՒՍԿԻՒՊ.—Գ. Մ. Քաֆումանօ.
ՊԷՅՐՈՒԹ.—Գ. Ֆրանքէլ Շիֆֆնէր.
ՍԱՄՍՈՆ.—Գ. Գ. Պետրոսեան եղբարք.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ.—Գ. Արիս Կ. Ինճիճեան.
ԻԶՄԻՏ.—Գ. Յակոբ Մոմճեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ.—Գ. Յակոբ Բաստաւալ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ.—Գ. Վ. եւ Ս. Մեծատուրեան.

ԱՏԼԱՍ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ (ԼԻՄԻԹԸՏ)

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1808ԻՆ

ՃՈՐՃ Գ. ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՕՐՈՎ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1000000
ՀԱՏՈՒՑՈՒԱԾ ՎՆԱՍՆԵՐ » » 15000000

Յիշեալ ընկերութիւնը շահաւոր պայմաններով և գիներով կ'ապահովագրէ ամէն կարգի շէնք հրդեհի դէմ։

ՎՆԱՍՆԵՐՈՒ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ԱՏԵՆ ՈՒՂՂԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՓՈՅԹԵՌԱՆԴՈՒԹԻՒՆ

Դեր-գործակալ ՆԻՔՈԼԱ ԺՈՐԺԻԱՏԻՍ — Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալ ՃՈՐՃ ԿԷԹԸՐԱԼ

Գրասենեակ.— ՊՈԼԻՍ, ԹՕՄՍԸՆ ԽԱՆ, ԹԻՒ 11

ՄԱՆՉԷՍԹԸՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1824ԻՆ

Դրամագլ. եւ երաշխ. գումար 2,700,000 Անգ. ոսկի | Տարեկան եկմ. 1,100,000 Անգ. ոսկի

ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ընկերութեան պաշտօնաւորութեան համար դիմել Օսմ. Կայս. Պանքան։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ է

Ղալաթիա, Վօյվոտա թիւ 71, Յակոբեան խան, Օսմ. Պանքային մօտ.

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։ Պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'ընդունուին։

"ՀԱՄԻՏԻՅԷ" ՖԷՍԵՐԸ

Վեհ. Սուլթանին բարձր շնորհաց համաձայն Ֆէրիգիւղի մէջ մեր հաստատած «Համիտիէ» ֆէսերու գործարանին արտադրութիւնները իրենց նրբութեամբ եւ աժանութեամբ այժմ կարող են մրցիլ Եւրոպական արտադրութիւններուն դէմ։ Ասկէ զատ իրենց խիտ աժանութեամբը մեր արտադրած ֆէսերը կը գոհացնեն մեր ժողովուրդը, որ կը փափաքի անզական արտադրութիւնները քաջալերել։ Մեր բուն նպատակն է երկրին պէտքերը նոյնիսկ մեր արտադրութիւններով գոհացնել, եւ մրցելով եւրոպական արտադրութեանց հետ քաջալերել տեղական ճարտարարուեստը։ Պատիւ կը համարինք յայտարարել նաեւ թէ մեր ֆէսի արտադրութեանց հասոյթէն հարիւրին 2ը Հիճազի երկաթուղւոյ գծին շինութեան յատկացուցած ենք։ Նոյնպէս Համադրային Անկելանոցին 450 եւ Պրուսայի Համիտիէ արուեստից վարժարանին 150 ֆէս նուիրած ենք ձրիաբար միանգամայն. Մեր ֆէսերը անձրեւէն եւ քրտինքէն չեն վնասուիր եւ կաղապարուելու ալ պէտք չունին։ Կը յանձնարարուի ծռած ֆէսերը չորցնելու համար կրակի չբռնել։

Մեր ֆէսերը տասնց ծոպի կը ծախուին վերջին գնով։

Գիներն են՝ մէջը ներքնով խիտ ապուն ֆէսեր 5 ղշ., մէջը խաբրով շրջապատուած 8 ղշ., մէջէ մէջ ֆէսով 10 ղշ., մէջը մնգուսով պատուած 13 ղշ.։ Ասոնցմէ զատ ուզուած ձեւով ֆէսեր կը շինուին գործարանիս մէջ անձնարարութեամբ։

Կը ծախուի.— Պոլսոյ կողմը Համիտիէ Ճատտէսի Բէչիւք Իւմայիլ փաշա խանին տակ թիւ 17, Տիրէքլէր Արասը թիւ 71 եւ Աքսէրայ Նէչիլ Թալուճագա մէյտան թիւ 101 վաճառատուները. Ֆէյզ Օսման պէյի արքունական մօտ մեր գործատան մէջ։ Պէյօղլու Մեծ-Պողոտային վրայ Տքդ. Քրիստանի տանը տակ եւ Սկիւտար Մեծ-չարշին մէջ թիւ 44 վաճառատուները։ Ղալաթ, Իսկէլէ ճատտէսի, թիւ 3—5 և Ղալաթիա Պորսայի դէմ թիւ 9։ 52-44

ՎԷՆՍԱՆ ՖՕՅԱՃԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ

Կ.Պոլիս, Պահճէգափու, Ճէլալ Պէյ Խանի կից, թիւ 1.

Զիֆթէ Օթելեր մաղազաց

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ ամենաբուժական եւ վիրաբուժական ամէն տեսակ գործիքներ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ եւ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ կը վաճառուին։ Ամէն տեսակ ձակնուգ եւ կարծր լաստիկէ (քաուչուկ) տաքրկաներ, անուշի կապիչներ (ֆռաքի պաղը). տեսակ տեսակ գոտիներ (չէրքի), ելեքտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հեռադիտակներ, խոշորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսքոփ), փոքր եւ մեծ [illegible], նոր տեսակ [illegible] կը գտնուին վաճառատանս մէջ։ Գիները խիստ աժան։

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER Manufacturing Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները՝ զուտ անգլ. պողպատեայ տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ չքնաղ մեդալ առած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած են։

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝

Բերա՝ Շիշլի Ճամբայ, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Սկիւտար Չարշը Պոյու։

Կալաթա Սինկէր խան, Թիւնէլին ետեւ եւ Թրամուէյի կայարանին դիմաց։

Պոլիս, Սուլթան Համամ թիւ 2, եւ Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի սթասիոն թիւ 13։

[illegible]

ՅՈՒՆԻՕՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1828-1829ԻՆ Ի ԲԱՐԻԶ

ՎԱՆՏՈՄԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ, ԹԻՒ 9 ՇԷՆՔԻՆ ՄԷՋ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1900 տարւոյ վերջը հատուցուած վնաս	252 միլիոն ֆր.
1900ին գանձուած ապահովագին	21 » »
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ	107 » »
Ապահովագրուած դրամագլուխ	19 միլիառ »

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Մինչեւ 1900 տարւոյ վերջը հատուցուած վնաս	120 միլիոն ֆր.
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ	260 » »
Դրամագլուխ եւ պահեստի դրամ	153 » »
1900ին գանձուած ապահովագին	17 » »

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂԸ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընէ Թուրքիոյ մէջ, խիստ նպաստաւոր պայմաններով եւ գիներով։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂԸ կեանքի վրայ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ կ'ընէ Արեւելքի համար [illegible]։

Ընկերութեան ներկայացուցիչն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ

Արեւելքի տնօրէնութեան կեդրոնատեղին՝ ՂԱԼԱԹԻԱ, Օսմ. Պանքային դիմաց։

ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՈՒՏԵԼԻՔ

Աշխարհի բոլոր նշանաւոր բժիշկներու կողմէ յանձնարարուած է եւ իր մէջ կը պարունակէ Զուիցերիոյ առաջնակարգ կաթը։

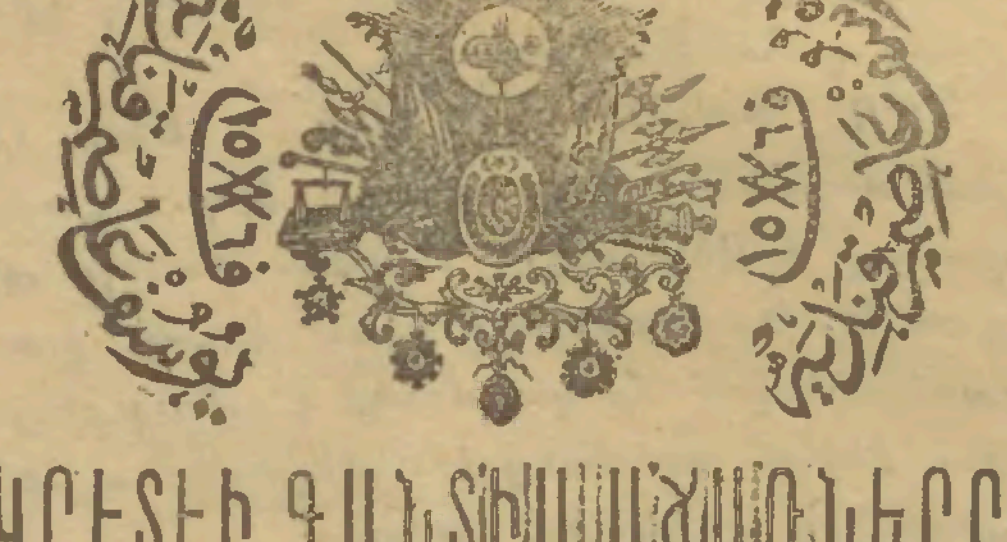
Կը գտնուի բոլոր դեղարաններուն եւ գլխաւոր դեղավաճառներուն քով։ 48—27

ՖԱՐԻՆ ԼԱԳԹԷ ՆԷՍԹԼԷ

ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՈՒՏԵԼԻՔ

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալ

Պ. Է. ՀԷՆՆԻ

ԿՐԷՏԷԻ ԳԱՆՏՒԱՃԱՌՆԵՐԸ

Մանաւանդ գինեղէններ կրող և կայս. պալատան համար պատրաստուած Կրէտէի Գանտիւ ածխաները, որոնց պատրաստութեան հող, կաւիճ եւ ուրիշ վնասակար նիւթեր բնաւ գործածուած չեն եւ որոնց նշանաւոր [illegible] ծախուելին կայս. պալատան անձնական հայթայթիչն Ատմա Աղթը թիւ 7 վաճառատան մէջ կանխիկ գնով եւ պարկով. Անուշահոտ տեսակին օխան 5.20 ղշ. պարզ տեսակը 4 ղշ. 10 փարա. Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւններ փութով կատարուին [illegible]։

75—50

ՈՒԷՍԹԸՐՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ԻՆ

Հատուցուած վնասներու գումարը	Անգլ. ոսկի	6,000,000
Պատրաստ դրամ եւ տարեկան հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	410,000
Հրդեհի [illegible]		100,000էն աւելի

ՈՒԷՍԹԸՐՆ Ընկ.ը հրդեհի դէմ ամէն կարգի գործեր կ'ապահովագրէ, վնասները տեղւոյն վրայ եւ անմիջապէս կը հատուցանէ։

Տնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան, ԴԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Պոլիս, Պահճէ Գաբու Անեմնիատի խան թիւ 20--21--22։

Գաւառաց մէջ [illegible] գործակալներ կը փնտռուին։

ԾԱՆՕԹ.—Տեղւոյս բ'ն ծանօթ Ֆրանս. եւ Գերմ. ընկերութեանց պատրաստ դրամը՝ իրենց հասոյթին հետ բաղդատմամբ 100%ին աւելի չէ, մինչդեռ «Ուէսդըրն»ինը 125% է, ինչ որ գերազանց երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր մրցակցաց վրայ։

ՅԱՐԱՊԱՅՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ, գաւառներու եւ Եւրոպայի մէջ ծեղծանաւորական, առեւտրական եւ դատական գործեր ունեցող անձերէ անոնք որ կը փափաքին գիտնալ թէ իրենց գործերը ի՛նչ վիճակի մէջ են, 30 ղշ.ի գրոշմաթուղթ թող ղրկեն ՂԱԼԱԹԻԱ, ԻԶԶԷԹ ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 9 ԱՆՏՈՆ ԱԼԻՔ ԷՖ.ի գրասենեակը, եւ անմիջապէս իրենց գ եւ է հարցումին պատասխանը կը ղրկուի։ Հեռագրով պատասխան ուզողները պէտք է հեռագրին ծախքն ալ ղրկեն։

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ [78]

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐԿ

ՍԻՐՈՅ ԱՄՕԹԸ

ՄԱՍՆ Բ.

ՊԱՏԻԺՆԵՐԸ

Ը.

ՄԵՆԱՄԱՐՏԸ

Պ. Պարէյթ մտիկ ըրաւ այս բացատրութիւնը առանց յայտնի ընելու որ այս պատմութեան կը հաւատա՞ր թէ ոչ։

—Եղբայրդ տուն տանինք ըսաւ Էտուարին։

Վիրաւորեալը չէր կրնար քալել։ Հայր ու զաւակ զայն ուսերէն և ոտքերէն վերցնելով՝ ծառերու տակէն սկսան յառաջանալ։

Վալանթին հիմա անոնց մօտեցած էր և հանգիստ շունչ մը կ'առնէր տեսնելով թէ զարնուողը իր սիրահարը չէ։

Պ. Պարէյթ՝ մանկամարդ կնոջ իրենց հետեւիլը տեսնելով ըսաւ.

—Վալանթին, դուն հոն կեցիր, քեզի պէտք չունինք։

Երբեք այսչափ խստութեամբ չէր խօսած անոր։

Ծառերուն ետեւէն ուրիշ երկու հոգի ալ վիրաւորեալը տանողներուն միացան։

Ելէնա վայրագ աչքերով և վրէժը ըմբոշխնելով կը մրմնջէր.

—Առաջինէն ետքը կարգը երկրորդին պիտի գայ։

Քիչ մը անդին կեցած էր Մարմոն՝ իր խորհուրդներուն գաղտնիքը՝ գերեզմանի մը մէջ թաղող ափինոքի մը երեւոյթով։

Պ. Պարէյթ՝ Ճէյմսը անկողնին մէջ պառկեցնելէ ետք, սպասաւոր մը ղրկեց Հավր՝ բժիշկ մը բերելու համար, եւ մինչեւ բժիշկին գալուստը, անկողնին քով սպասեց, լուռ ու տրտում, առանց պատասխանելու երկու զաւկներուն հարցումներուն։

Գիտէր թէ վէրքը վտանգաւոր չէր, ուրեմն ինչ էր պատճառը տեսր այս խորունկ յուսահատութեան։ Ինչ կը խորհէր. արժգոյն ճակատին տակ ինչ մտածումներ իրար կը բաղխէին։

Երկու եղբայրները այս հարցումները կ'ընէին իրենք իրենց՝ սոսկալի կատարեալ լռութեան մէջ, որ միայն ժամացոյցին կանոնաւոր թիքթաքովը կը խռովէր։

Բժիշկը եկաւ և վէրքը քննելէ ետք, հոն եղողները ապահովցուց։ Վիրաւորեալը քանի մը օրուան կամ շատ շատ շաբաթ մը հանգիստէ ետք պիտի կրնար առաջուան կեանքը վերսկսիլ։

Բժիշկին այս խօսքերէն ետք ալ Պ. Պարէյթի տխրութիւնը չփարատեցաւ. ոչ մէկու հետ կը խօսէր և կարուկ պատասխաններ կուտար ամէնուն։

Վալանթինին քովէն կը հեռանար միշտ և չէր կրնար հոգիին խռովքը զսպել։ Չէ՛ր կրնար հանգստութիւն կեղծել, երբ փոթորիկը կ'որոտար սրտին խորը ու երբ ամբողջ հոգիովը բարկութեան էր մատնուած, և ի զուր անտարբերութեան դիմակին տակ կը ջանար կեղծել իր կատաղութիւնը։ Կամքի զօրաւոր ճիգով մը մինչեւ այն օր յետաձգուած պայթումը մօտալուտ կ'երեւար։

Ինչ բանի կը սպասէր Պ. Պարէյթ՝ բարկութիւնը թափելու համար։ Անշուշտ դէպքի մը, որուն կատարուելուն վստահ էր և որ առիթը պիտի տար իր սրտին մէջ այրող կրակը դուրս տալու։

Թ.

ՑԱՆՑԱՆՔԻ ՄԷՋ ԲՌՆՈՒԱԾ

Նիւ-Եորքէն՝ գէշ լուրերը կը շարունակէին հասնիլ Պ. Պարէյթի։ Սնանկութիւնները իրարու կը յաջորդէին։ Պ. Պարէյթի համար սկսած էր աղէտներու շարք մը, որուն ոչ մէկ տուն կրնար դիմադրել։

Կը ստիպէին Պ. Պարէյթը որ Նիւ-Եորք մեկնի՝ վնասներուն առաջքը առնելու համար։ Բայց Պարէյթ կը յամառէր Հավր մնալ։ Հասած հեռագիրներուն չէր պատասխաներ և աղէտներուն առաջքը առնելու համար առանց փորձ մը իսկ ընելու, կը թողուր որ դէպքերը իրարու յաջորդէին։

Այս մարդը, որ գործերուն մէջ այնչափ գործնական միտք մը և իր հարստութիւնը դիզելու համար այնչափ անխոնջ գործունէութիւն մը ցուցուցած էր, հիմա կատարեալ անտարբերութեամբ իր կործանումին հանդիսատես կ'ըլլար։

Հասած նամակները՝ անհոգ դէմքով մը կարդալէ ետք, գրասեղանին վրայ կը նետէր։

Բայց այս նամակներուն մէջէն հատ մը իր ուշադրութիւնը գրաւեց. փոխանորդը կը գրէր.

«Միս Էլէնայի հօրը՝ Պ. Ճուան Մարինէքի Նիւ-Եորքի մէջ գտնուիլը ձեզի իմացուցինք։

«Այս մարդը միշտ նոյնն է, տարօրինակ արկածախնդիր մը, որ աղտոտ ու կասկածելի գործեր կը փնտռէ և պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու համար առիթներ կը փնտռէ։

«Այս մարդը մեր գործատեղին ներկայանալով՝ յայտարարեց թէ կրնայ ձեզի հայթայթել այնպիսի միջոցներ, որոնցմով կրնաք կործանելու մօտ եղող ձեր հարստութեան մէկ կարեւոր մասը ազատել, բայց կանխաւ իրեն ալ բաժին մը հանելով։

«Այս կասկածելի մարդը դեր մը անցած է այն նիւթական տագնապին մէջ որ պահուս Նիւ-Եորքի հրապարակին վրայ կը տիրէ։ Կը յուսամ թէ իր հայթայթելիք միջոցները կրնան լրջօրէն նկատողութեան առնուիլ։

«Իր այս առաջարկին վրայ, երբ առարկեցինք թէ իրեն հետ գործ ածելու արտօնութիւն չունինք, այս տարօրինակ մարդը պատասխանեց որ կրնայ ձեզ տեսնելու համար մինչեւ Հավր գալ։»

Պ. Պարէյթ՝ իր փոխանորդին այս տողերը կարդալէ ետք՝ մրմնջեց.

—Թող գայ, կ'ուզեմ տեսնել։

Եւ նամակը դարակի մը մէջ պահեց։

(Շարունակելի)